

บุญ-บาป
ที่เห็นได้ในชาตินี้

“ปฏิสนธิ”

บุญ-บาป ที่เห็นได้ในชาตินี้

โดย “ปฏิสนธิ”

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ

๙๗๔-๙๓๔๗๕-๓-๖

พิมพ์ที่ บริษัท ฟอภัย จำกัด

๖๔๔ ซอยนวมินทร์ ๔๔ ถนนนวมินทร์

แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กทม.๑๐๒๔๐

โทร. ๐-๒๓๓๕-๘๕๑๑

โทรสาร ๐-๒๓๓๕-๓๘๐๐

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นางสาวลัดดา ปิยะวงศ์รุ่งเรือง

จัดจำหน่ายโดย ชรรมทัศนสมาคม โทร. ๐-๒๓๓๕-๔๕๐๖

ราคา ๒๐ บาท

สารบัญ

ทำบุญอย่างไรจึงจะได้บุญมาก	๕
จะได้รับผลของบุญอย่างไร	๑๑
การแผ่ส่วนกุศลจะได้รับหรือไม่	๑๖
การสร้างสมบารมี ๑๐ ให้แก่ตน	๒๑
การบำเพ็ญตนให้เกิดบารมี	๒๖
การบำเพ็ญสร้างสมบารมี ๓๐ ทิศ	๓๐
ผลบุญ ผลบาป ให้ผลอย่างไร	๖๒

บุญ-บาป ที่เห็นได้ในชาตินี้

คนเราทุกคนมีความปรารถนาจะให้ตนมีบุญ วาสนา บารมี มากๆ ด้วยหวังว่าบุญ วาสนา บารมีนั้นจะทำให้ตนประสบความสุข ความเจริญ ไม่มีทุกข์มาเบียดเบียน และหวังว่าจะให้ตนพ้นทุกข์จากวัฏวนแห่งกองทุกข์นั้นๆ ไม่ต้องมาเกิดอีก แต่เพราะคนส่วนมากไม่เข้าใจในการกระทำนั้นๆ ว่าจะให้ผลแก่ตนทันทีที่กระทำลงไป ไม่ว่าจะ เป็นบุญหรือเป็นบาป เพราะความเห็นแก่ได้ คั่งใจจึงไม่เห็นบุญ ไม่เข้าใจเหตุที่ทำให้เกิดบุญ ไม่เข้าใจว่าอย่างไร เรียกว่าบุญ วาสนา ด้วยโมหะ ความหลงที่เป็นกิเลส ตัณหา อุปาทาน ความหลงใหลใคร่อยาก กิน สูบ ดื่ม เสพ และในสัมผัส และหลงในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ให้แก่ตน จึงกระทำสิ่งที่ เป็นบาปให้ เกิดแก่ตนโดยเข้าใจว่านี่เป็นบุญวาสนา

ทำบุญอย่างไรจึงจะได้บุญมาก

การทำบุญให้ทาน ด้วยหวังอานิสงส์ผลบุญต่างๆ กัน จาก
ทานสูตร และวัตถุสูตร สุตตัน. อัง, อัญญก. ข้อ ๑๒๑, ๑๒๒, ๑๒๓

พระสารีบุตรได้นำอุบาสก อุบาสิกา เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า
แล้วทูลถามว่า ทานที่ให้แล้วไม่มีผลมาก ไม่มีอานิสงส์มาก และ
ทานที่ให้แล้วมีผลมาก มีอานิสงส์มาก พึงมีหรือหนอ พระเจ้าข้า

พระพุทธองค์ตรัสว่า พึงมี

พระสารีบุตรทูลถามว่า อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัย

พระพุทธองค์ตรัสว่า เพราะคนเราให้ทานกันด้วยความคิด
นึกต่างๆ กันดังนี้

บางคนให้ทานด้วยจิตผูกพันในผลของการให้ทาน มุ่งการ
สั่งสมการให้ทาน ด้วยคิดว่าเมื่อตายไปแล้ว เราจักได้รับผลของทาน
นั้น

บางคนให้ทานเพราะหวังบุญจะทำให้เกิดความสุข ความ
เจริญ ความสบาย จึงให้ทาน

บางคนให้ทานด้วยคิดว่าเขาให้เราแล้ว เราต้องให้ตอบ
จิตไม่คิดเอาเปรียบ

บางคนให้ทานเพราะนึกชอบพอกัน มีจิตเกื้อกูลกัน

บางคนให้ทานเพราะความโกรธ ให้ประชด มีจิตถือสา
ไม่ให้ภัย

บางคนให้ทานเพราะรักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูล มีจิตอยาก
ได้ยกย่อง สรรเสริญ

บางคนให้ทานเพราะความกลัว ให้ความจำใจ

บางคนให้ทานด้วยยึดจำเพาะเจาะจง มีจิตเลือกบุคคล
ที่รัก ที่ชอบใจ

บางคนให้ทานโดยไม่คิดว่าการให้ทานเป็นของดีแต่ให้ทาน
ด้วยคิดว่า พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เคยทำมา เราควรทำตาม

บางคนให้ทานเพราะความมกมาย ทำตามเขาบอก เช่น ให้
เงิน ให้ผู้เข็น ให้โทรทัศน์ ให้ของเสพติดแก่พระ โดยไม่รู้ว่าเป็นการกระทำ
ให้พระพิศมิต พิศวินัย อันเป็นการเสื่อมเสียแก่ศาสนา เปรียบเสมือนอื่น
มีดให้แกโจร เหล่านี้เป็นการให้ทานที่ไม่ใช่ปัญญา เป็นการให้ทานที่ไม่
ถูกต้อง อันประกอบด้วยความหลง ความโลภ ความโกรธอยู่ทั้งสิ้น จึงเป็น
การให้ทานที่ไม่มีผลมาก ไม่มีอานิสงส์มาก

บางคนให้ทานโดยไม่หวังผลทาน จิตไม่ผูกพันในผลของการให้ทาน
ไม่มุ่งการสั่งสมผลการให้ทาน เป็นการสร้างสมทานบารมี ปัญญาบารมี
เมตตาบารมี

บางคนให้ทานด้วยคิดว่า เราทำมาหากินได้ สมณะเหล่านี้ไม่ได้ทำมาหากินแล้ว
จะไม่ให้ทานแก่สมณะผู้ไม่ต้องทำมาหากินแล้วไม่ควร เป็นการสร้างสมทานบารมี
ปัญญาบารมี เมตตาบารมี

บางคนให้ทานโดยไม่คิดว่า เมื่อตายไปแล้วจักได้รับผลของทานนี้
แต่คิดว่า การให้ทานนี้เป็นการดี เป็นการสร้างสมทานบารมี ปัญญาบารมี
เมตตาบารมี

บางคนให้ทานด้วยจิตเมตตา สงสาร ปรรณนาเกื้อกูล โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นการสร้างสมทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี เมตตาบารมี

บางคนให้ทานเพื่อขัดเกลากิเลส ความตระหนี่ หวงแหน ขำระจิตให้บริสุทธิ์ สะอาด ผ่องใส เป็นการสร้างสมทานบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี เมตตาบารมี นี่เป็นการให้ทานที่ใช้ปัญญาประกอบ เป็นการให้ด้วยจิตบริสุทธิ์ ไม่ประกอบด้วยความหลง ความโลภ ความโกรธเจือปน จึงเป็นการให้ทานที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก

และ ทานสูตร สุตตัน. ลักก. ข้อ ๓๑๘ พระพุทธองค์ทรงกล่าวไว้ว่า การให้ทานที่จะได้อานิสงส์ ผลบุญมาก ต้องประกอบด้วย ๖ ประการ คือ

๑. ผู้ให้ทานนั้น ก่อนจะให้ต้องมีจิตศรัทธา
๒. ผู้ให้ทานนั้น ขณะเมื่อกำลังให้ก็มีจิตเลื่อมใสตั้งมั่น
๓. ผู้ให้ทานนั้น เมื่อให้ไปแล้วจิตใจก็ปลาบปลื้มยินดี
๔. ผู้ให้ทานนั้น เป็นผู้ปราศจากความหลง หรือกำลังเป็นผู้กำจัดความหลงอยู่
๕. ผู้ให้ทานนั้น เป็นผู้ปราศจากความโลภ หรือกำลังเป็นผู้กำจัดความโลภอยู่
๖. ผู้ให้ทานนั้น เป็นผู้ปราศจากความโกรธ หรือกำลังเป็นผู้กำจัดความโกรธอยู่

และใน *เขตตสูตร สุตตัน. อฎฐก. ข้อ ๒๑๔* พระพุทธองค์
ตรัสไว้ว่า ทานที่ไม่มีผลมาก ไม่มีอานิสงส์มาก คือ

๑. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉาทิฐิ ให้ทานด้วยจิตซัดสาย ลังเล
สงสัย ให้ด้วยความไม่แน่ใจ จิตใจไม่ผ่องใส เสมือนเป็นนาที่ลุ่มๆ
ดอนๆ

๒. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉาสังกัปปะ ให้ทานด้วยจิตคิด
เบียดเบียนตนและเบียดเบียนผู้อื่น จิตคิดเอารัดเอาเปรียบ ให้โดย
ไม่พิจารณาว่าผู้นี้ควรให้ หรือผู้นี้ไม่ควรให้ เสมือนเป็นนาที่ปนหิน
ปนกรวด

๓. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉาวาจา ให้ทานด้วยการขอบพูดโอ้อวด
พูดเออหน้า พูดไม่ให้เสียเปรียบ พูดหลอกล่อ เสมือนเป็นนาที่เค็ม

๔. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉากัมมันตะ ให้ทานด้วยการกระทำ
ทุจริต น้อโกง ให้ด้วยความแอบแฝง เสมือนเป็นนาที่ไถลงลึกไม่ได้

๕. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉาอาชีพะ ให้ทานด้วยทำปาณาติบาต
ให้โดยการแลกเปลี่ยน หรือหวังจะได้ของตอบแทนกันมา เสมือน
เป็นนาที่ไม่มีน้ำเข้า

๖. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉาวายามะ ให้ด้วยความจำใจ ไม่
เต็มใจให้และให้ส่งๆ ไป ให้โดยมั่งง่าย ให้ของไม่สะอาด ไม่ประณีต
เสมือนเป็นนาที่ไม่มีน้ำออก

๗. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉาสติ ให้ด้วยตามๆ เขาไป โดยไม่ใช้
สติปัญญา พิจารณาความควรให้ ไม่ควรให้ ประมาท เลินเล่อ

เสมือนเป็นนาที่ไม่มีเหมือง

๘. ผู้ให้ทานเป็นมิจฉาสมาธิ ให้ทานในขณะที่ให้มีจิตใจไม่สงบ ฟุ้งซ่าน จิตใจขุ่นมัว ร่าร้อน เสมือนเป็นนาที่ไม่มีคันนา นี่เป็นการให้ทานที่ไม่มีผลมาก ไม่มีอานิสงส์มาก ไม่มี ความเจริญ ไม่มีความรุ่งเรือง ไม่แพร่หลาย

และตรัสไว้ว่า ทานที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก คือ

๑. ผู้ให้ทานเป็นสัมมาทิจิ ให้ทานด้วยความเห็นชอบ จิตใจไม่ซัดส่าย ไม่ลังเลสงสัย ให้ด้วยความแนใจ จิตใจเบิกบาน ผ่องใส เสมือนเป็นนาที่ไม่ลุ่มๆ ไม่ดอนๆ

๒. ผู้ให้ทานเป็นสัมมาสังกัปปะ ให้ด้วยความคิดชอบว่า ผู้นี้ควรให้ ผู้นั้นไม่ควรให้ โดยไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ให้ด้วยจิตเมตตา เสมือนเป็นนาที่ไม่ปนหินปนกรวด

๓. ผู้ให้ทานเป็นสัมมาวาจา ให้ทานตามที่พูดไว้จริง ทำให้จริง ไม่โอ้อวด ไม่เอาหน้า ไม่พูดหลอกกลวง หลอกล่อ เสมือนเป็นนาที่ไม่เค็ม

๔. ผู้ให้ทานเป็นสัมมากัมมันตะ ให้ทานด้วยการช่วยเหลือ เกื้อกูล ทำงานให้ด้วยความสุจริต ไม่น้อโง่ ไม่แอบแฝง เสมือนเป็นนาที่ไถลงลึกได้

๕. ผู้ให้ทานเป็นสัมมาอาชีวะ ให้ทานการเลี้ยงชีพสุจริต ไม่คดโกง ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่เนื่องด้วยชีวิตผู้อื่น ไม่ใช่การ แลกเปลี่ยน ไม่หวังการตอบแทน เสมือนเป็นนาที่มีน้ำเข้าได้

๖. ผู้ให้ทานเป็นสัมมาวายามะ ให้ทานด้วยความเต็มใจ พอใจ ตั้งใจให้ เสมือนเป็นนาที่มีน้ำออก

๗. ผู้ให้ทานเป็นสัมมาสติ ให้ทานด้วยความไม่ประมาท มีสติปัญญา พิจารณาความควรไม่ควรให้ ไม่ทำตามๆ ผู้อื่น เสมือนเป็นนาที่มีเหมือง

๘. ผู้ให้ทานเป็นสัมมาสมาธิ ให้ด้วยขณะให้เป็นผู้มีจิตใจสงบเย็น จิตใจเบิกบาน ผ่องใส ไม่ฟุ้งซ่าน เสมือนเป็นนาที่มีคันนา

นี่เป็นการให้ทานที่เป็นไปตามอริยมรรคองค์ ๘ เป็นการให้ที่บริสุทธิ์ สะอาด ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก มีความเจริญมาก มีความแพร่หลายมาก

ผู้มีปัญญาย่อมปราศจากความตระหนี่ ย่อมให้ทานใน กาลอันควร และพิจารณาบุคคลที่ควรให้ เพราะผู้ให้ทานแก่พระอริยเจ้า ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นผู้มีจิตซื่อตรง มั่นคง เป็นผู้มีจิตผ่องใส ทักขิณาทานนั้นจึงจะมีผลไพบูลย์ สาธุชนย่อมอนุโมทนาหรือช่วยเหลือก็ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญนั้น ด้วยการกระทำของเราเองทั้งสิ้น อันเป็นผลเกิดจากมโนกรรม วชิกรรม กายกรรมที่เป็นกุศลกรรม

เพราะฉะนั้นผู้มีจิตใจไม่ทอดอ้อย จึงควรให้ทานในเขตที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก บุญทั้งหลายย่อมเป็นที่พึงของสรรพสัตว์ทั้งหลาย

จะได้รับผลของบุญอย่างไร

จาก *สีหสูตร สุตตัน. ปัญจก. ข้อ ๓๔* สีหเสนาบดีทูลถาม พระพุทธเจ้าว่า พระพุทธองค์ทรงสามารถชี้แจงผลแห่งทานที่พึงจะเป็นไปได้ในปัจจุบันนี้ได้หรือไม่

พระพุทธองค์ตรัสว่า ดูกร สีหเสนาบดี ทายกผู้ให้ทานอย่างยิ่ง ย่อมเป็นที่รักที่ชอบใจของชนเป็นอันมาก

อีกประการหนึ่ง สัตบุรุษผู้สงบยอมคบหาทายกผู้ให้ทานอย่างยิ่ง นี่เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นได้

อีกประการหนึ่ง กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมจรรนี้ก็เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นได้เอง

อีกประการหนึ่ง ผู้ให้ทานอย่างยิ่งจะเข้าไปสู่ที่ประชุมใดๆ ก็ย่อมเป็นผู้องอาจ ไม่เก้อเจิน นี่ก็เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นได้เอง

อีกประการหนึ่ง ผู้ให้ทานอย่างยิ่ง เมื่อกิเลสตายไปแล้วจริงเมื่อใด จิตย่อมเข้าสู่สุคติ นี่เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นได้ในสัมปรายภพ (หมายถึงว่าเป็นผล เกิดปัญญารู้แจ้ง เข้าใจชัด บรรลุหลุดพ้นได้ในอนาคตกาลเบื้องหน้า ปัจจุบันนั่นเอง)

แต่ถ้าการให้ทานโดยผู้ให้ทานนั้นเป็นผู้ทุศีล ไม่รักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์ และผู้รับของทานก็เป็นผู้ทุศีลเช่นกัน ผลบุญก็ย่อมไม่เกิดอานิสงส์

ถ้าผู้ให้ทานเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ แต่ผู้รับของทานเป็นผู้ทุศีล มีความเห็นผิด ผลบุญย่อมเกิดอานิสงส์ไม่ได้เท่าที่ควร

ถ้าผู้ให้ทานเป็นผู้ทุศีล ผู้รับของท่านเป็นผู้มีศีลบริสุทธฺิ
ผลบุญย่อมให้อานิสงส์ตามกำลังปัจจัยนั้น

ถ้าผู้ให้ทานเป็นผู้มีศีลบริสุทธฺิ ผู้รับของท่านก็เป็นผู้มีศีล
บริสุทธฺิ ผลบุญย่อมให้อานิสงส์เลิศกว่าการให้ทั้งปวง และการให้
ต้องประกอบด้วยศรัทธา

ดังใน สัทธานิสงสฺสูต สุตตัน. ปญฺจก. ข้อ ๓๘ พระพุทฺธ-
องค์ตรัสไว้ว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย กุณฺบุตรผู้มีศรัทธาประกอบด้วย
ปัญญา ย่อมมีอานิสงส์ ๕ ประการ

๑. เมื่อจะอนุเคราะห์ ย่อมอนุเคราะห์ผู้มีศรัทธาก่อนผู้อื่น
ย่อมไม่อนุเคราะห์ผู้ไม่มีศรัทธาก่อนผู้อื่น

๒. เมื่อจะเข้าหา ย่อมเข้าหาผู้มีศรัทธาก่อนผู้อื่น ย่อมไม่
เข้าหาผู้ไม่มีศรัทธาก่อนผู้อื่น

๓. เมื่อต้อนรับ ย่อมต้อนรับผู้มีศรัทธาก่อนผู้อื่น ย่อมไม่
ต้อนรับผู้ไม่มีศรัทธาก่อนผู้อื่น

๔. เมื่อจะแสดงธรรม ย่อมแสดงธรรมแก่ผู้มีศรัทธาก่อนผู้อื่น
ย่อมไม่แสดงธรรมแก่ผู้ไม่มีศรัทธาก่อนผู้อื่น

๕. เมื่อดับขันธแล้ว ย่อมเข้าสู่สุคติ เปรียบเสมือนต้นไทร
ใหญ่ที่ทางสี่แยก มีพื้นที่ราบเรียบ ย่อมเป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์โดย
ชอบฉนฺใด กุณฺบุตรผู้มีศรัทธาในธรรมก็ฉนนั้นเหมือนกัน ย่อมเป็น
ที่พึ่งของสรรพสัตว์เป็นอันมาก ต้นไม้ใหญ่สร้างด้วยกิ่ง ใบ และผล
มีลำต้นแข็งแรง มีรากมั่นคง สมบูรณ์ด้วยผล ย่อมเป็นที่พึ่งของ

สรรพสัตว์ทั้งหลาย และสัตว์ยอมอาศัยต้นไม้ นั้นเป็นที่รื่นรมย์ใจให้
เกิดสุข ฉันทิใด บุคคลผู้ต้องการความร่มเย็น ย่อมอาศัยร่มเงา บุคคล
ผู้ต้องการผลก็ย่อมได้บริโภคนั้น ท่านผู้ปราศจากราคะ ปราศจาก
โมหะ ไม่มีอาสวะ เป็นบุญเขตในโลก ย่อมเป็นที่คบหาของบุคคล
ผู้มีศรัทธาซึ่งสมบูรณ์ด้วยศีล ประพฤติดีอดทน ไม่กระด้าง สุภาพ
อ่อนโยนฉันทิใดเหมือนกัน ท่านทั้งหลายก็ย่อมแสดงธรรมเครื่อง
บรรเทาทุกข์ทั้งปวงให้เขา ให้เข้าใจทั่วถึงธรรมนั้น แล้วยอมเป็น
ผู้หมดอาสวะกิเลสทั้งหลาย

และใน *ปุณฺณยาสัมมุตฺต* สุตตัน. *อฎฺฐก.* ข้อ ๒๑๕
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ที่เหล่าสาวกปฏิบัติตนอยู่ในห้วงบุญ ห้วง
กุศล ๘ ประการ คือ

๑. มีความระลึก การวระพระพุทธเจ้า
๒. มีความระลึก น้อมรับพระธรรมคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้า
๓. มีความระลึก น้อมการวระพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบ
๔. ไม่ทำปาณาติบาต ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ทำลายชีวิต
สัตว์ ไม่ว่าสัตว์เล็ก ใหญ่ หรือข่มเหงรังแกทำร้ายคนด้วยกัน
๕. ไม่โลภมากอยากได้สิ่งของที่เจ้าของไม่อนุญาต ไม่ลัก
ขโมย ไม่ขี้แย่ง มีจิตเมตตา เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ้ว แบ่งปันวัตถุสิ่งของ
ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
๖. ไม่ผิดฝัว ผิดเมีย ผิดลูก ผิดหลานใคร เป็นผู้ทำการ
จดเว้น ไม่ยุ่งเกี่ยวในเรื่องกามเมถุนเลย เป็นผู้บริสุทธิ์ในพรหมจรรย์

๑. ไม่พูดปดมดเท็จ หลอกกล้อ หลอกหลวงด้วยความโลภ ให้แก่ตน และไม่ยุแหย่ให้เข้าใจผิดกัน

๒. ไม่มัวเมาในอบายมุขทั้งหลาย ไม่หลงไหลในการกิน สูบ ดื่ม เสพ สัมผัสในรูป รส กลิ่น เสียงที่มอมเมา กระจาย ใคร้อยาก กินเล่นพร่ำเพรื่อ กินเป็นเวลา วันละ ๑ หรือ ๒ มื้อ ไม่มัวเมาในการละเล่น การพนันขันต่อ และตลอดจนเครื่องติดสีตีเป่าและมหรสพต่างๆ ไม่หลงมัวเมา ตกแต่ง ประดับประดา ฟุ่มเฟือย พู่ฟ้าพหุหรรษา และพอกทวาร่างกาย ไม่หลงไหลในที่นั่ง ที่นอนอันสูงใหญ่ โอ้อ้อ อัครฐาน และที่อันอ่อนนุ่ม โดยเป็นผู้ถือ ศิลปฏิบัติตนอยู่ในศีล ๕ ศีล ๘ (อุโบสถศีล) และศีล ๑๐ ตลอดจน โอวาทปาติโมกข์ศีลให้ได้ เรียกว่าเป็นผู้มีศีลบริสุทธิเป็นปกติได้ตาม ขั้นตอนนั้นๆ ย่อมเป็นการให้ การสละ การละ การหน่าย การคลาย การปล่อย เป็นการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ หมดจดจากความติดยึด ให้ตัวกิเลสหลุดพ้นไปจากตน ย่อมเป็นมหากทาน ไม่เป็นการก่อกัณฑ์ ก่อเวร เป็นบุญ เป็นอานิสงส์อันหาค่ามิได้

การกระทำที่ให้เกิดอานิสงส์ ผลบุญที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ คือ การกระทำที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ ได้แก่

๑. ทานมัย เป็นบุญที่สำเร็จด้วยการเสียสละ ให้วัตถุสิ่งของ ให้ร่างกาย ให้ที่พักอาศัย ด้วยจิตบริสุทธิ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

๒. ศีลมัย เป็นบุญสำเร็จด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ ในศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ และโอวาทปาติโมกข์ศีลตามความเป็นจริงของผู้นั้นๆ ว่า เป็นผู้ที่มีศีลบริสุทธิเป็นปกติ จนเรียกได้ว่าอริศีล

๓. **ภวานามัย** เป็นบุญสำเร็จด้วยการทำจิตตั้งมั่น สงบระงับ จิตไม่ซัดส่าย ไม่เร่าร้อน ระวังความโกรธ ความโลภ ความหลง เป็นสมาธิจิต เป็นอธิจิต

๔. **อปจายนมัย** เป็นบุญสำเร็จด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่าน มีสัมมาการะวะ

๕. **เวยยาวัจมัย** เป็นบุญสำเร็จด้วยการกระทำกิจการงาน ที่ควรทำ มีความขวนขวาย ขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสู้อย่างไร ก็ช่วยด้วยความเต็มใจ ใจด้วยแรงกาย

๖. **ปัตติทานมัย** เป็นบุญสำเร็จด้วยการมีจิตสงสาร กรุณา ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายเป็นเนืองนิจ เป็นปกติได้ถึงจิตจริงๆ

๗. **ปัตตานุโมทนามัย** เป็นบุญสำเร็จด้วยการมีจิตมุทิตา ยินดีในความสุข ความดี ความเจริญของผู้อื่น จิตไม่ถือสา ไม่อิจฉา ริษยาผู้ใด มีสติสัมปชัญญะที่จะพิจารณาการกระทำของผู้อื่น ให้อภัย และมีอุเบกขาได้เสมอๆ ถึงจิตในจิตจริงๆ เป็นการให้อภัยทาน

๘. **ธัมมัสสวนมัย** เป็นบุญสำเร็จด้วยการตั้งใจฟังธรรม ยินดีในธรรม ร่าเริงในการฟังธรรม

๙. **ธัมมเทศนามัย** เป็นบุญสำเร็จด้วยการแสดงธรรม ชี้แจง แนะนำสิ่งที่ตนมีตนได้ ตนรู้แจ้ง เข้าใจชัดแล้ว แก่ผู้สนใจ ธรรมนั้นๆ ด้วยความเต็มใจ พอใจให้จริง เป็นการให้ธรรมทาน

๑๐. **ทิวชุกุกรรม** เป็นบุญสำเร็จด้วยความเห็นที่ถูกต้อง

ด้วยการกระทำที่บริสุทธิ์ ด้วยปัญญาที่รู้แจ้ง เข้าใจชัดในสิ่งดีสิ่งชั่ว
กระทำด้วยความไม่ประมาท กระทำให้เป็นประโยชน์ตน และ
ประโยชน์ท่านถูกต้อง

การแผ่ส่วนกุศลจะได้รับหรือไม่

ส่วนการทำบุญแล้วแผ่ส่วนบุญกุศลให้แก่พ่อ แม่ พี่ น้อง
ญาติ มิตรสหายที่ล่วงลับไปแล้วจะได้รับหรือไม่นั้น ขอให้เข้าใจ
ตามความเป็นจริงในสังขารของวิบากกรรมนั้นๆ

พระพุทธองค์ได้ตรัสตอบชานูโสณีพราหมณ์ ที่ทูลถามว่า
ทานที่ข้าพเจ้าได้ให้ไปแล้วจะได้รับหรือไม่ พระเจ้าข้า

พระพุทธองค์ตรัสว่า ทานที่ให้นั้นจะได้รับหรือไม่ก็อยู่ที่
ผู้รับนั่นเอง ดังนี้

ถ้าผู้ที่เราแผ่ไปให้นั้น เมื่อยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้กุศล มีจิตใจ
โหดร้าย ชอบข่มเหง รังแก ชอบทำร้าย ทำปาณาติบาต เมื่อตายไป
ก็ย่อมไปนรก มีความเป็นอยู่ด้วยอาหารของสัตว์นรก ย่อมรับไม่ได้

ถ้าผู้ที่เราแผ่ไปให้นั้น เมื่อยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้กุศล เมื่อตาย
ไปก็ย่อมไปสู่สวรรค์เรขางานมีความเป็นอยู่ด้วยอาหารของสัตว์เรขางาน
ย่อมรับไม่ได้

ถ้าผู้ที่เราแผ่ไปให้นั้น เมื่อยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้มีศีล ๕ บริสุทธ์
เมื่อตายไปแล้วก็ย่อมได้มาเกิดเป็นมนุษย์อีก ก็ย่อมมีความเป็นอยู่
ด้วยอาหารในโลกมนุษย์ ก็ย่อมรับไม่ได้ หรือไปสู่เทวโลกก็ย่อมมี
ความเป็นอาหารทิพย์ ก็ย่อมรับไม่ได้

ถ้าผู้ที่เราแฉไปให้มัน เมื่อยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้ทุศีล มีความเห็นผิด ชอบโกหก หลอกลวง ชอบลักขโมย ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ให้ของใคร ไม่ทำบุญให้ทาน มีแต่ความโลภ อยากได้ให้ตนอยู่ตลอดเวลา เมื่อตายไปแล้วย่อมไปสู่ความเป็นเปรต ผู้นี้แหละจะได้รับแต่ทว่าจะได้รับผลสำเร็จแห่งทานที่ให้นั้น ก็ต้องเกิดด้วยวิญญาณของเปรตที่ารู้ได้เห็นการกระทำบุญของผู้ให้แล้วเกิดจิตโมทนาสาธุในการกระทำนั้น จึงจะได้รับผลสำเร็จแห่งทานที่ให้นั้นด้วยมโนสัญเจตนาของเปรตนั่นเอง (เป็นการปั้นแต่งด้วยจิตของเปรตเอง) ถ้าจิตวิญญาณเปรตไม่รู้ ไม่เห็นดี ไม่โมทนาสาธุในการกระทำของผู้ให้ทานนั้น ก็จะไม่ได้รับผลสำเร็จแห่งบุญทานนั้นเลย

นั่นหมายความว่า ผู้อุทิศนั้นก็จะต้องให้เปรตรู้ เปรตเห็นเปรตเข้าใจได้จริงๆ จนเห็นตาม เชื่อตาม นั่นแหละจึงจะเป็นผล ถ้าผู้อุทิศไม่สามารถทำได้ ก็จะมีแต่หลงว่าแฉไปถึงอยู่นั่นเอง

ดังนั้น จึงมีเปรตชนิดเดียวที่จะได้รับส่วนบุญได้จริง และง่ายสุด คือ “ปรตัตตชิวกเปรต” หมายถึงเปรตในคนเป็นๆ จิตวิญญาณในคนเป็นๆ นี้แหละที่เกิดอารมณ์เป็นเปรต คือ จิตที่ไม่มีศีล เป็นอยู่กับความหลงไหล มัวเมา ใครอยาก ไม่รู้จักพอ ไม่รู้จักอิ่ม ไม่รู้จักเต็ม เพราะถูกอารมณ์หลง โลภ โกรธทัฬห จนไม่มีหิริ โอตตปละ คอยจ้องแต่จะเอาทำเดี๋ยว และก็มีปัญญาารู้ได้พอในวัตถุทานและธรรมทานที่ให้นั้นๆ เห็นได้อย่างกระจ่างเพียงพอจนเข้าใจได้แท้ รู้ตามได้จริง ผู้มีจิตวิญญาณเป็นปรตัตตชิวกเปรตเช่นนี้ จึงจะรับได้แน่นอน แต่เมื่อจิตมีสติสัมปชัญญะ มีความเป็นผู้มี

ชีวิตชีวาที่แข็งแรงพอ มีอินทรียัพละเข้มแข็งเพียงพอ ไม้ไซจิต
ที่สลบไสล สะลิมสะลือ แต่เป็นผู้มีปัญญาเข้าใจถึงธรรม รู้ศีล
ทำตามศีล รู้ทันอารมณ์อยากนั้นได้ ตัดขาดอารมณ์นั้นๆ ได้เร็ว
ก็พ้นจากความเป็นปรตัตตชีวกเปรด

และพระพุทธรูปก็ได้ตรัสไว้อีกว่า อีกประการหนึ่ง ทานที่
ให้ นั้น ย่อมเป็นของผู้ที่ทำนั่นเอง โดยบุคคลใดก็ตามเมื่อยังมีชีวิต
อยู่เป็นผู้ทุศีล จิตใจโหดร้าย ชอบทำปาณาติบาต มีความเห็นผิด
แต่ชอบให้ทานเพื่อหวังประโยชน์ชาติหน้า ด้วยการให้ของกินของ
ใช้ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เมื่อตายไปแล้วก็ย่อมไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน
เป็นช้าง ม้า วัว ควาย หมู ไก่ หมา แมว แต่ได้เป็นสัตว์ที่มีชีวิต
อยู่อย่างสมบูรณ์พูนสุขในเรื่องอาหารและที่อยู่อาศัย ด้วยผลของ
ทานที่ตนได้ทำไว้นั่นเอง

และบุคคลใดก็ตาม เมื่อยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้มีศีล ๕ บริสุทธ
บริจาทนของกินของใช้ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ด้วยความประณีต
ด้วยหวังไว้ใช้ในชาติหน้า เมื่อตายไปแล้วได้กลับมาเกิดเป็นคนอีก
ก็ย่อมได้รับความสุขสมบูรณ์ด้วยเบญจกามคุณอันพร้อมมูล ด้วยผล
แห่งทานที่ตนทำไว้นั่นเองตามผลวิบากนั้นๆ ที่แต่ละคนกระทำไว้
เพราะกรรมเป็นกำเนิด กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย
ด้วยการกระทำนั้นคือกรรม กระทำดีก็เป็นกรรมดีเรียกว่าบุญ
กระทำชั่วก็เป็นกรรมชั่วเรียกว่าบาป ย่อมเป็นของตนเองทั้งสิ้น
ของใครของมัน ใ้กันไม่ได้ จะชี้ให้เห็นกันง่ายๆ ในปัจจุบันชาติ
นี้แหละ เช่นว่า เราไปทำบุญให้ทานมาแล้วก็กลับมาบอกให้พ่อแม่

พี่น้อง เพื่อนฝูงก็ตามว่าเราขอแบ่งส่วนบุญ ส่วนกุศลที่ทำมาแล้ว ให้เขา ถ้าผู้ใดมีจิตยินดี เห็นดี เข้าใจดี ในส่วนบุญส่วนกุศลนั้นๆ จิตก็รับโมทนาสาธุกับเรา ผู้นั้นก็กระทำก่อผลสำเร็จแห่งบุญให้เกิด แก่ตนทันที แต่ถ้าผู้ใดไม่ยินดี ไม่เห็นดี ไม่สนใจ ไม่สนับสนุน ให้เราไปทำบุญให้ทาน ทำเฉยเมย ไม่รวมโมทนาในส่วนบุญนั้นด้วย ไม่ว่าจะ เป็นพ่อแม่ พี่น้อง หรือเพื่อนฝูงก็ตาม เราแบ่งส่วนบุญส่วน กุศลให้เขา เขาผู้นั้นๆ ก็จะไม่ได้รับผลสำเร็จแห่งบุญนั้นๆ เลย

บางทีบางคนจะได้รับผลบาปให้เกิดแก่ตนด้วยซ้ำไป ถ้าจิต ของผู้นั้นเกิดนึกหมั่นไส้ ไม่พอใจ ไม่ให้ไปทำ ไม่เห็นดี มีจิตอิจฉา ริษยาในการกระทำบุญกุศล หรือจิตไปยินดีพอใจ สนับสนุนเมื่อเห็น เขาทำร้ายกัน หรือเห็นเขาทำร้ายสัตว์ จิตร่วมเห็นดีในการกระทำ บาปของเขาด้วย ดังเช่นพระพุทธองค์ ได้ตรัสเล่าไว้ว่า ในอดีตชาติ พระองค์ได้เห็นชาวบ้านเขาจับปลากันอยู่ พระองค์ก็ไปทรงมีจิต ยินดีในการกระทำบาปของเขาเหล่านั้น ทำให้พระองค์ได้รับผลบาป นั้น เป็นเหตุให้พระองค์ทรงปวดพระเศียรสืบต่อมาถึงชาตินี้

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าบุญหรือบาปนั้น เกิดเพราะการอุทิศ แบ่งส่วนบุญให้กันได้ หรือเกิดด้วยการกระทำของตนเอง

เพราะฉะนั้น เมื่อการกระทำเกิดด้วยมโนกรรมที่คิดนึกถูก ตรง วิถีกรรมการพูดที่ถูกต้องตรง กายกรรม การทำกิจการงานที่ถูกตรง ตามสังฆธรรมนั้นๆ จริงๆ เกิดเป็นบุญกุศล เป็นกรรมดี และเราจะ เห็นได้ว่า เมื่อกระทำให้เกิดด้วยมโนกรรมที่คิดไม่ถูกต้อง หลงผิด เห็นผิด วิถีกรรม พูดไม่จริง พูดหลอกลวง พูดยุเหย่ กายกรรม

กระทำสิ่งที่ไม่ดี ไม่งาม ไม่ถูกต้อง ไม่รู้ในสังขารม ผิดไปจากสังขารม ด้วยการหลงผิด เข้าใจผิด อันปกคลุมไปด้วยโมหะ ความหลง, โลภะ ความโลภ, โทสะ ความโกรธ, ที่เกิดเป็นแก่นแกน เป็นราก เกิดบาปอกุศล เป็นกรรมที่เลว จะเห็นได้ว่าบุญบาปนี้เกิดจาก เราทำของเราเองทั้งสิ้น และผลบุญผลบาปไม่ใช่วัตถุสิ่งของเป็น รูปเป็นร่างให้เห็นแต่เป็นนามธรรมที่เกิดขึ้นมีขึ้นในมนุษย์เรานี้แหละ ในชาตินี้ ในปัจจุบันนี้ ในขณะเป็นๆ นี้เอง จะเห็นกันได้ ใ้กันถึง ก็ขณะเป็นๆ นี้แหละ และต้องเกิดด้วยจิตของตนเองที่เห็นดี รู้ดี เข้าใจดีในบุญนั้นๆ และแม้แต่เราไม่ได้บอกแบ่งส่วนบุญส่วนกุศล ให้เขา ถ้าเขายินดี เห็นดี เข้าใจดีในการกระทำของเรา และเขาเห็น ด้วย เขาทำตาม เขาส่งเสริม สนับสนุนเรา ด้วยจิตนึกโมทนาสาธุ ในการกระทำของเรา จิตใจของเขาก็เป็นสุข เป็นบุญกุศลเกิดขึ้นที่ เขาผู้นั้นแล้วทันทีนั่นเอง

หรือแม้เขาไม่แบ่งส่วนบุญให้เรา ถ้าเราเห็นใครเขาทำดี มี จิตเมตตา สงสาร กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเจือจาน กระทำ เป็นบุญกุศล เขาก็ยินดี พอใจ เห็นดี จิตคิดนึกโมทนาสาธุในการ กระทำของเขาด้วยจิตที่บริสุทธิ์ เราก็ได้สร้างสมบุญกุศลให้เกิดแก่ ตนแล้วทันทีเช่นกัน โดยที่เขาก็ไม่ได้มาแบ่งส่วนบุญให้เราเลย

การสร้างสมบารมี ๑๐ ให้แก่ตน

ฉะนั้นการกระทำสร้างสมบุญวาสนาให้เป็นบารมีเกิดแก่ตน ด้วยการสร้างบารมี ๑๐ ทศ อันได้แก่

๑. ทานบารมี คือ การเสียสละ การให้ด้วยความเต็มใจ เมื่อให้ไปแล้วไม่หวังการตอบแทน หรือคำสรรเสริญเยินยอ ด้วยการให้วัตถุสิ่งของและแรงกาย ให้อภัย ไม่ถือสา ถือโทษ ให้คำชี้แจง เป็นธรรมทาน

๒. ศีลบารมี คือ การประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีล พร้อมด้วยกาย วาจา ใจ ไม่ทำศีลให้ค้างพร้อย เป็นผู้มีศีลเป็นปกติ

๓. เนกขัมมบารมี คือ ผู้จาละ ลดละ สลัดकिन ไม่หวงแหน ไม่ผูกพันในทรัพย์สินและเครื่องญาติ ไม่หลงในกามคุณ ๕ และกามราคะ เป็นผู้ออกบวช

๔. ปัญญาบารมี คือ ความรอบรู้เหตุรู้ผล เข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริง

๕. วิริยบารมี คือ ความขยันหมั่นเพียร ตั้งใจทำ ไม่เกรงกลัวอุปสรรค พยายามบากบั่น อุตสาหะ ก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ไม่ทอดทิ้งธุระการงาน ตั้งใจทำให้เสร็จ

๖. ขันติบารมี คือ ความอดทน อดกลั้น เข้มแข็ง ต่อสู้สามารถควบคุมจิตใจให้อยู่ในเหตุผลที่ชอบธรรม และจิตตั้งมั่นเพื่อจุดมุ่งหมายอันชอบธรรม ไม่พ่ายแพ้ต่อกิเลส

๗. สัจจบารมี คือ ความตั้งใจซื่อสัตย์ เอาจริง พูดจริง ทำจริง และจริงใจ

๘. อธิษฐานบารมี คือ ความตั้งใจมั่น เชื่อมั่น วาง
จุดหมายแห่งการกระทำของตนไว้อย่างแน่นอน

๙. เมตตาบารมี คือ ความรักใคร่ สงสาร ปรรณาคี
มีไมตรี ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นและหมู่สรรพสัตว์ทั้งหลายให้มีความ
ปลอดภัย มีความสุขความเจริญ

๑๐. อุเบกขาบารมี คือ การวางใจให้เป็นกลาง จิตใจสงบ
ราบเรียบ สม่ำเสมอ เทียงธรรม ไม่โอนเอียงไปด้วยความยินดียินร้าย
หรือชอบ-ชัง

**การสร้างบารมีทั้ง ๑๐ ทศ ให้เกิดแก่นั่น
ต้องประพฤติปฏิบัติตนด้วยกาย วาจา ใจ ดังนี้**

๑. กระทำด้วยกายกรรม โดยให้วัตถุสิ่งของ อาหารการ
กิน ให้ทรัพย์สินเงินทอง ให้ยารักษาโรค ให้ที่อยู่อาศัย ให้ร่างกาย
ช่วยทำงานตามกำลังความสามารถของตนเท่าที่จะทำได้ ด้วยความ
เต็มใจ และเมื่อให้ไปแล้วก็ไม่หวังการตอบแทน หรือสรรเสริญ
เยินยอ ไม่ต้องไปยึดว่าเป็นของของเราให้ นี่เป็นของเราทำ
ไม่ต้องไปถามไถ่ หรือตามไปดูว่าเขาใช้ เขากิน เขาพอใจของเรา
หรือเปล่า หรือเขาให้คนอื่นไปต่อเราก็ไม่ต้องไปเสียใจ น้อยใจ
เพราะเราให้เขาไปแล้ว เราจะให้ใครก็เป็นเรื่องของเขา เมื่อเขาเห็น
ว่าผู้ใดจำเป็นต้องได้กิน ต้องใช้มากกว่าเขา หรือเขาให้ใครด้วย
ความรัก ความพอใจก็เป็นสิทธิอันชอบธรรมของเขา และเราก็
เจตนาให้เขาไปแล้ว เราควรยินดี เห็นดี โมทนาสาธุในการกระทำ

ของเขา อันเป็นเนื่อนานุญที่เจริญอกงาม เป็นการสร้างปัญญาบารมี เสมือนหว่านข้าวเปลือกลงในนาที่ดี ที่ไม่มีเพลี้ย หนู แมลงมา เจาะไช (อันคือ ความหลง โลก โกรธ เข้าครอบงำ) เป็นการให้ด้วย จิตบริสุทธิ์ ให้ด้วยจิตศรัทธา ให้ด้วยจิตตั้งมั่น ไม่เป็นกิเลส ตัณหา ไม่มีความกังวล ความผูกพัน ความติดยึด ไม่เป็นการสร้างอุปาทาน สั่งสมอยู่ในจิตในใจเลย เพราะเรารู้กาลเวลาเหมาะสมในการให้ ไม่ได้ให้พร่ำเพรื่อ มีจิตอนุเคราะห์ เกื้อกูล ไม่ถึงเลศนัย ให้อยู่ เป็นเนืองนิจ และขณะให้ก็ให้ด้วยจิตผ่องใส มีความอิมใจ ไม่ เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำด้วยความฉลาด ไม่ได้ทำด้วยความมมงาย การให้วัตถุทานอย่างนี้เรียกว่า สัปปริสทาน และมีไซ ให้แก่คนเท่านั้น แม้สัตว์เล็กใหญ่ เราก็มิจิตเมตตา เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ต่อสัตว์ทั้งหลายด้วย

๒. การกระทำด้วยวิจิตรกรรม คือ ไม่พูดปดมดเท็จ หลอกล่อลวง ไม่ยุแหย่ให้เขาเข้าใจผิดกัน พูดตามความเป็นจริง ให้ความรู้ในหลักสัจธรรมที่เรามี เราได้ เราถึง เรารู้แจ้ง เข้าใจชัดในสิ่งนั้นๆ แล้วแนะนำ บอกตามสัจธรรมความเป็นจริงให้ผู้อื่นได้รู้ ได้เข้าใจ ด้วยว่าทำอย่างไรจึงจะรู้ทันอารมณ์หลง อารมณ์โลก อารมณ์โกรธ ให้เห็นว่าเป็นทุกข์ อย่าหลงว่าเป็นสุข และหาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ คือ ตัวสมุทัยนั้นเนื่องมาจากอะไรเป็นปัจจัย แล้วให้รู้ปล่อย รู้วาง รู้สลัดออก ไม่ถือสา ไม่ถือโกรธ ให้อภัยเสีย เป็นการทำนิโรธ เกิดความสุข สงบ สบาย จิตเบิกบาน เกิดมรรคเกิดผลที่ในตนนี้แหละ เรียกว่า ปฏิบัติตามหลักอริยสัจ ๔ ซึ่ให้เห็นสัจธรรมว่า ทุกสิ่งที่เรา

ยึดถือมันไว้ มันเป็นทุกข์ทั้งสิ้น และทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากกรรม คือ การกระทำของเราเองทั้งสิ้น ไม่มีใครทำให้เราได้เลย

๓. การกระทำด้วยมโนกรรม ด้วยจิตที่รู้อยู่ ความเข้าใจตามความเป็นจริงต่อสิ่งที่ได้รับกระทบต่างๆ จากใครทำกับตนก็ให้รู้นั้นเป็นเรื่องของเขาทำ เป็นเรื่องของเขาคิดนึก เป็นเรื่องของเขาปรุงแต่ง เขาทำให้เกิดขึ้น เราไม่รับเอามาปรุงร่วมด้วย เราไม่ถือสาหาความสืบท่อ ทำจิตอุเบกขา วางเฉย ให้จิตสงบเป็นปกติ ไม่เดือดร้อน ไม่ถือโกรธ ไม่ถือโทษ ไม่ผูกใจเจ็บ ไม่จี้ระแวง ไม่คอยจับผิดผู้อื่น

เมื่อเขามาว่าเรา ถ้าเราผิดจริงก็ต้องยอมรับผิด หรือเมื่อเรารู้ว่าเราไม่ได้ผิดจริงก็ไม่ต้องถือสา หาความสืบท่อ ให้รู้ว่าเขาเข้าใจของเขาอย่างนั้น ถ้าเราพูดปรับความเข้าใจกันได้ก็พูด ถ้าเห็นว่าพูดไปแล้วเขาก็ไม่เชื่อก็ไม่ต้องพูด มีความอดกลั้น ปล่อยจิตวางใจ ให้อโหสิ ให้อภัย ไม่ยึดถือไว้ ไม่ผูกโกรธ ไม่อาฆาตพยาบาท ได้ขาดสนิท แต่ไม่ใช่กดข่มไว้เพราะจะเกิดความอึดอัดขัดเคือง เสมือนมีอะไรคับอกคับใจ หนักหน่วงอยู่ในจิต จิตใจไม่เบิกบาน ไม่แจ่มใส ไม่ปลอดโปร่ง มีความไม่ชอบหน้าอยู่ในใจ ไม่อยากเห็นหน้า ไม่อยากได้ยินเสียง ไม่อยากให้ใครพูดถึง จิตใจยังไม่ได้ให้อภัยจริง ยังไม่ปล่อยจิตวางใจให้หลุดพ้นจากคนนั้น เรื่องนั้นเลย ยังสร้างอุปาทานจิต สร้างภพสร้างชาติให้เกิดอยู่ในจิต เป็นการสร้างบาปให้เกิดแก่ตน ต้องมีวิริยะ พากเพียร พยายามจับจิต รู้จิต อ่านจิต ตัดอุปาทานจิตของเรื่องนั้น คนนั้นให้ขาดสนิท จิตใจเป็น

ปกติ แม่เห็นหน้า แม่ได้ยินเสียง แม่ใครพูดถึงจิตใจก็ไม่หวั่นไหว
จิตใจปลอดโปร่งโล่งสบาย สงบ เพราะพยายามพากเพียร ล้าง สลัด
อุปาทานจิตในเรื่องนั้น คนนั้นได้สำเร็จ หรือแม่สัตว์เล็กสัตว์ใหญ่
มันจะฉุดเลือดหรือกัด หรือทำลายวัตถุสิ่งของของเรา เราก็ต้อง
เข้าใจตามความเป็นจริงว่า นี่เป็นอาหารของมัน เราก็มีจิตให้อภัย
ไม่หวงแหน ไม่ถือสา ไม่ถือโกรธ เป็นการไม่ก่อเวรไม่ก่อภัย ไม่ก่อ
ความพยายาบาทของเวรต่อกัน

๔. การกระทำที่พร้อมด้วยองค์ ๓ คือ สีล สมาธิ ปัญญา
ตั้งจิตอธิษฐานในห้วงนั้นคง ให้ยึดศีลเป็นฐาน เป็นหลักเกาะ ประพฤติ
ปฏิบัติตนให้อยู่ในศีล ให้เป็นผู้มีศีลอันยิ่ง ทำให้เป็นอธิศีล อธิจิต
อธิปัญญา จิตเป็นปกติ รู้ทันในอารมณ์ โลกมุขจิต (ความโลก)
รู้ทันในอารมณ์โทสมุขจิต (ความโกรธ) ทุกขณะที่เกิดขึ้น มีสติ
สัมปชัญญะ รู้ทันในอารมณ์นั้นๆ เป็นผู้สังวรศีล สำรวมอินทรีย์
โภชนมัตตัญญูตา ซาคริยานุโยคะ ให้คงอยู่ในศีล เป็นผู้มีศีลเป็น
ปกติ รู้ละนิรวณจิตที่หลงติดอยู่ในกามคุณ ๕ อันมี รูป รส กลิ่น
เสียง สัมผัสทั้งหลายที่มากระทบ ด้วยปัญญาที่รู้ เห็น เข้าใจในสิ่ง
นั้นๆ ทำการปล่อย ละ หน่าย คลาย วาง ไม่ผูกพัน ไม่หลงไหล
ไม่ยุ่งเกี่ยว ทำจาจะ สลัดคืน เป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ในศีล ๕ ศีล ๘ หรือ
ตัดขาดจากญาติปริวารักฎัง แวดวงอันแคบ ละทิ้งทรัพย์สินเงินทอง
สมบัติน้อยใหญ่ออกนอกกัมมะ เข้าสู่โลกุตระธรรม เป็นนักรบ

เพราะฉะนั้น การสร้างสมบุญ วาสนาบารมีด้วยการดับระงับ
ความหลง ความโลก ความโกรธ เข้าใจในการเสียสละสิ่งของ แรง

กายและการให้อภัย พร้อมกับชี้แจง แนะนำให้ผู้อื่นเห็นสังขารม
และให้จิตตั้งมั่นอยู่ในศีล เป็นจิตที่ตั้งมั่นอยู่ในพรหมวิหาร ๔ ด้วย
จิตวิญญาณที่สะอาดบริสุทธิ์ ไม่มีอะไรเคลือบแฝง

การบำเพ็ญตนให้เกิดบารมี

พระพุทธองค์ตรัสถึงอดีตชาติที่พระพุทธองค์ทรงสร้างสม
บำเพ็ญบารมีมาตั้งแต่พระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ มากมาย แต่ได้นำมา
ให้ได้รู้กันนี้ เป็นส่วนเล็กน้อยเท่านั้นเอง

เมื่อสี่สหัสวรรษแสนกัป ในสมัยพระพุทธเจ้าที่ปิงกร เรา
เป็นพราหมณ์ชื่อว่าสุเมธ มีโภคทรัพย์มากมาย ได้เล่าเรียนรู้อะ
ไทรเพท รู้ทำนายลักษณะ และคัมภีร์อิติहाสะ มีความคิดว่าการเกิด
การเจ็บ การแก่ การตาย เป็นทุกข์ เราได้แสวงหาพระนิพพานอัน
ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เป็นที่ดับชาติขรรณ ชราขรรณ และพยาธิขรรณ
แม้มีความสุขก็ย่อมมีความทุกข์ มีความมืดก็ย่อมมีความสว่าง
มีความร้อนก็ย่อมมีความเย็น

ครั้นเราคิดได้แล้วก็ให้ทรัพย์สินหลายร้อยโกฏิแก่คนยากจน
อนาถา แล้วไปยังภูเขาศรรณิกบรรพต ได้สร้างอาศรม บำเพ็ญเพียร
อยู่ ๗ วันก็ได้บรรลุอุภยญาณและพละ

เราได้ยินว่ามีพระพุทธเจ้าจะเสด็จมา เราจึงเหาะไป ได้
เห็นมหาชนช่วยกันแผ้วถางทางเพื่อให้พระพุทธเจ้าเสด็จ เรามีปีติ
เกิดขึ้น ขอช่วยแผ้วถางทางด้วย แต่ยังไม่สำเร็จ พระพุทธเจ้า
พร้อมด้วยสาวกชัณาสพลีแสนองค์ได้เสด็จมาถึง เราได้เอาผ้าคา

กรองและหนังสือตัวบุลาตกลงบนเปลือกตม แล้วนอนคว่ำลง ณ ที่นั้น ด้วยปรารถนาจะให้พระพุทธเจ้าพร้อมพระสาวกเหยียบเดิน เสด็จจับตัวเราไปเถิด อย่าได้เหยียบเปลือกตมเลย

พระพุทธเจ้าที่ปิงกรได้ตรัสว่า ท่านทั้งหลายจงดูคาบสผู้มี ตบะใหญ่ มีฤทธิ์มากผู้นี้ จักได้เป็นพระพุทธเจ้าในกัปอันประมาณ มิได้ในโลก

ดังนั้นพระดำรัสของพระพุทธเจ้าย่อมเที่ยงแท้แน่นอน เราจึงค้นหาพุทธการกกรรมทั่วธรรมชาติในกาลนั้น

เราเห็นทานบารมีเป็นข้อที่ ๑ เป็นทางใหญ่ที่พระพุทธเจ้า ทุกพระองค์ต้องประพฤติ

และต้องบำเพ็ญศีลบารมีเป็นข้อที่ ๒ ต้องบำเพ็ญศีลให้ สมบูรณ์

เราก็นั่งต่อไปก็ให้เห็นการบำเพ็ญเนกขัมมบารมีเป็นข้อ ที่ ๓ ถ้าปรารถนาจะบรรลุโพธิญาณ ต้องบำเพ็ญให้มั่น

ได้เห็นการบำเพ็ญปัญญาบารมีเป็นข้อที่ ๔

เราก็นั่งต่อไปได้เห็นวิริยบารมีเป็นข้อที่ ๕ ถ้าปรารถนา โพธิญาณต้องยึดมั่นในความเพียรทุกภพ

เมื่อก็นั่งต่อไปก็เห็นขันติบารมีเป็นข้อที่ ๖ จงอดทนต่อคำ อกย่องและคำดูหมิ่นทั้งปวง

เราก็นั่งต่อไปได้เห็นสัจบารมีเป็นข้อที่ ๗ ให้มีใจแน่วแน่ ในสัจจะนั้น

เรากันต่อไปได้เห็นอธิษฐานบารมีเป็นข้อที่ ๘ จงเป็นผู้
ไม่หวั่นไหวในความตั้งใจในการทั้งปวง ตั้งมั่น ไม่สะท้าน หวั่นเกรง

เรากันต่อไปได้เห็นเมตตาบารมีเป็นข้อที่ ๙ จงเจริญเมตตา
ให้เสมอกัน ทั้งในสัตว์ที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์เสมอกัน
ทั้งในคนดีและคนชั่ว

เรากันต่อไปได้เห็นอุเบกขาบารมีเป็นข้อที่ ๑๐ จงมีใจ
เที่ยงตรงตั้งตราข่งในสุขและทุกข์ เว้นความโกรธ และความยินดี

บารมีทั้ง ๑๐ ข้อนี้พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ได้ทรงบำเพ็ญ
มามีอยู่ในโลกเพียงเท่านี้ เป็นธรรมอันเป็นเครื่องบ่งให้บรรลुพระ
สัมโพธิญาณอันสูงสุด

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า เราได้เสวยทุกข์และสมบัติ
มากมายในภพน้อยภพใหญ่อ่างนี้แล้ว จึงได้บรรลุสัมโพธิญาณอัน
สูงสุด ด้วยเราได้ให้ทานอันควรให้ บำเพ็ญศีลโดยหาเศษมิได้ถึง
เนกขัมมบารมี ปัญญาเพ่งเพียร วิริยะอย่างอุกฤษฏ์ถึงขั้นดี อดทน
มันแล้ว เรากระทำอธิษฐานอย่างมั่นคง ตามรักษาัจจาจา ถึงพร้อม
ด้วยเมตตา เราทำจิตอุเบกขาเสมอกันในลาภและเสื่อมลาภ ในยศ
และเสื่อมยศ ในความนับถือและการดูหมิ่นทั้งปวง

ท่านทั้งหลายจงเห็นความเกียจคร้านเป็นภัย และเห็นการ
ปรารถนาคความเพียรเป็นทางสุขเกษม แล้วจงปรารถนาคความเพียรเกิด
จงเห็นความวิวิาทเป็นภัย เห็นความไม่วิวิาทเป็นทางเกษม การ
กล่าววาจาอ่อนหวานเป็นความสมานสามัคคีกันเกิด จงเห็นความ

ประมาทเป็นภัย และเห็นความไม่ประมาทเป็นทางเกษม แล้วจึงเจริญมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการเถิด แล้วจึงบรรลुพระสัมโพธิญาณอันสูงสุด นี่เป็นคำสั่งสอนในหลักการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการกระทำทุกอย่างต้องมีการให้การเสียสละ พร้อมด้วยกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม คือ การบำเพ็ญทานทั้งสิ้น

เพราะฉะนั้นการกระทำด้วยกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม นี้เป็นการสร้างสมบุญผลบาปเป็น “กรรมวิบาก” ให้คนต้องได้รับผลนั้นๆ แต่ละภพ แต่ละชาติ ไม่มีผู้ใดทำให้แก่ตน ทุกชีวิตที่ยังเป็นสัตว์โลก ต้องบำเพ็ญสร้างสมบารมีทั้ง ๑๐ ทศ ให้แก่ตนตามรอยของพระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญสร้างสม แล้วนำมาชี้แนะสั่งสอนให้เหล่าสาวกประพฤติปฏิบัติตาม ทุกชีวิตต้องทำให้แก่ตนเองทั้งสิ้น

บารมีที่จะบำเพ็ญให้บรรลุสูงสุดต้องครบ ๓ ชั้น คือ

๑. บารมีขั้นต้น ด้วยการเสียสละทรัพย์สิ้นและแรงกาย
๒. อุปบารมี ด้วยการเสียสละอวัยวะให้เป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่น
๓. ปรมัตถบารมี ด้วยการเสียสละชีวิตให้เป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่น

ทั้ง ๓ ชั้นนี้เรียกว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญสร้างสมให้ครบ ๓๐ ทศ ซึ่งพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ต้องทรงบำเพ็ญสร้างสมให้ครบ ๓๐ ทศ

นี่เป็นส่วนหนึ่งซึ่งพระพุทธเจ้าสมณโคดม ได้ทรงเล่าถึง การบำเพ็ญสร้างสมบารมีของพระองค์ในสี่สวเขยแสนกัป ได้นำ ส่วนหนึ่งมาประกอบให้เห็นการบำเพ็ญสร้างสม “บารมี ๓๐ ทศ” ของ พระพุทธองค์ ดังนี้

การบำเพ็ญสร้างสมบารมี ๓๐ ทศ

“ทานบารมี”

เมื่อเกิดเป็น*พระเวสสันดร* พระราชทานช้างเผือกคู่บ้าน คู่เมือง ชาวเมืองโกรธเคือง จับไล่ให้ไปอยู่เขาวงกต จิตของพระองค์ ก็ไม่หวั่นไหว ไม่หุดหู่ พระองค์ยังให้มหาทาน ช้าง ม้า รถ ทาสีทาสา แม่โค ทรีพโย แล้วพระเวสสันดร พระนางมัทรี ชาลีราชบุตร กัณหา ราชบุตรีออกจากพระนคร เสด็จดำเนินด้วยพระบาทไปตามลำพัง ๔ พระองค์บนทางอันขรุขระ เทวดาทิ้งหลายได้ย่นทางให้ถึงเขาวงกต ท้าวสักกะเนรมิตบรรณศาลาอย่างสวยงาม เป็นอาศรมสำหรับ ๔ พระองค์ ในป่าใหญ่ที่เจียบ ณ เจริงเขา พระนางมัทรีเป็นผู้ไปหาผลไม้ป่ามาเลี้ยง

ต่อมาชุกชกพราหมณ์ได้มาขอลูกทั้งสอง เราก็ให้ลูกทั้งสอง แก่ชุกชก ท้าวสักกะแปลงเป็นพราหมณ์มาขอพระนางมัทรีก็เรออีก เรามีกความดำริแห่งใจอันสละแล้ว ได้ให้พระนางมัทรีแก่พราหมณ์นั้น เพราะเหตุแห่งโพธิญาณ ฉะนั้น เราให้บุตร ภรรยา ผู้เป็นที่รักของเรา แต่สัพพัญญุตญาณนั่นเอง

เมื่อเราเป็นพราหมณ์ ชื่อ มหาโควินท์ เป็นปุโรหิตของ พระราชา ๓ พระองค์ ในกาลนั้นทรัพย์สมบัติต่างๆ มากมาย มีแก่เรา เราได้มหาทานร้อยล้านแสนโกฏิแก่มวลชน เราจะเกลียด ทรัพย์และสิ่งของก็หาไม่ และเราจะไม่มีการสะสมก็หาไม่ แต่พระ สัพพัญญุตญาณเป็นที่รักของเรา เราจึงให้ทานอย่างเต็มใจยิ่งใหญ่

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ทานบารมี” นี้มีการสั่งสมศีล บารมี ปัญญาบารมี ขันติบารมี เมตตาบารมี วิริยบารมี อธิษฐาน บารมี อุเบกขาบารมี

“ทานอุปบารมี”

เมื่อเราเป็นดาบสชื่อ อภิตติ อาศัยอยู่ในป่า ด้วยเดชแห่ง การประพฤติดบะของเรา ท้าวสักกะทรงแปลงกายเป็นพราหมณ์ เข้ามาหาเราเพื่อขออาหาร เราจึงนำไปหมากเม่าที่เก็บมาให้ไปหมด เราก็จำอาศรม ไม่ได้ไปหามาใหม่ แม้ในวันที่ ๒ ที่ ๓ เราไปหา ไปหมากเม่ามา พราหมณ์ก็มาขอเร่อีก เราก็ตีให้ไปหมดเช่นวันก่อน เราไม่หวั่นไหว ไม่อาลัยชีวิต เราไม่มีความหมองศรีเพราะการอด อาหารนั้น เราอยู่ตลอดวันด้วยปีติ สุข ในการให้แก่ทักษิณเขยบุญคคล ผู้ประเสริฐ แม้เดือนหนึ่ง สองเดือน เราก็อไม่หวั่นไหว ไม่ท้อแท้ เพราะเราปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณเท่านั้นเอง

ในกาลเมื่อเราเป็นกษัตริย์ พระนามว่า สีวีราช เรานั่งอยู่ ในปราสาท มีความคิดว่า ทานที่มนุษย์พึงให้ที่เราไม่ได้ให้ไม่มีแล้ว ถ้าผู้ใดมาขอจักษุกับเรา เราก็ตีให้ ไม่หวั่นใจเลย ท้าวสักกะทรง

ทราบความคิดของเราแล้ว ต้องการพิสูจน์จิตใจของเรา จึงทรง
แปลงเป็นคนชราตาบอด เข้ามาเฝ้าทูลว่า ตาทั้งสองของข้าพระองค์
บอดเสียแล้ว ขอพระองค์พระราชทานพระเนตรให้ข้าพระองค์
ข้างหนึ่งเถิด เราได้ฟังคำของผู้เฒ่านั้นแล้วตั้งใจและสงสาร มีปีติ
ปราโมทย์ กล่าวว่า ท่านรู้ใจเรา มาขอนัยน์ตาเรา ความปรารถนา
ของเราสำเร็จแล้ว วันนี้เราจักให้ท่านอันประเสริฐ ซึ่งเราไม่เคยให้
หมอสี่วิเกจะมีขมมัน อย่าชักช้า อย่าครั่นคร้าม จงควักนัยน์ตา
ทั้งสองข้างของเราออกให้แก่ชายชราผู้นี้ เดียวนี้ หมอสี่วิเกจะได้ควัก
นัยน์ตาทั้งสองข้างของเราออกให้แก่ชายชรานั้นทันที เมื่อเราจะให้
ก็ดี กำลังให้ก็ดี ให้แล้วก็ดี จิตของเราไม่หวั่นไหว เพราะเหตุแห่ง
พระโพธิญาณนั่นเอง เราจึงได้ให้จักขุ

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ทานอุปัชฌาย์” นี้มีการสะสม
ศีลขันธ์ ปัญญาขันธ์ วิริยขันธ์ ขันติขันธ์ อธิษฐานขันธ์ เมตตา
ขันธ์ อุเบกขาขันธ์

“ทานปรหมัตถบารมี”

เมื่อเราเป็นกระต่ายอยู่ในป่า มีหญ้า ใบไม้ ผลไม้เป็นอาหาร
ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีลิง สุนัขจิ้งจอก ลูกนกเป็นสหาย อยู่ร่วมกันมา
พบกันทุกเวลาเช้าและเย็น เราสอนสหายเหล่านั้นให้เว้นการทำบาป
ให้ตั้งอยู่ในการทำกรรมอันดีงาม เมื่อถึงวันอุโบสถ เราบอกสหาย
เหล่านั้นให้ทำทานแก่ทักษิณบุคคลแล้ว จงรักษากุโบสถ สหาย
เหล่านั้นก็รับคำ ส่วนเราคิดว่า เราจักให้อะไรเป็นทาน งา ถั่วเขียว
ถั่วเหลือง ข้าวสาร เปரியงของเราที่ไม่มี เราพึงให้ร่างกายของเรา

เป็นทานแก่ทักษิณบุญคุณเกิด

ท้าวสักกะทรงทราบความคิดของเรา ทรงแปลงกายเป็นพรหมณ์มาที่อยู่ของเรา เพื่อพิสูจน์เรา เราเห็นพรหมณ์นั้นแล้วมีความยินดี กล่าวกับพรหมณ์ว่า ท่านมาเพื่อต้องการอาหารก็ดีแล้ววันนี้เรจักให้ทานอันประเสริฐที่ไม่มีใครเคยให้แก่ท่าน ท่านเป็นผู้มีศีล การเบียดเบียนผู้อื่นไม่ควรแก่ท่าน ท่านจงไปนำเอาไม้ต่างๆ มาก่อไฟขึ้น เรจักปิ้งตัวเราให้ท่านกินเป็นอาหาร พรหมณ์นั้นก็ดีใจ ไปก่อกองไฟกองใหญ่ เมื่อไฟลุกเต็มที่แล้ว เราก็อกระโดดลงไปในกองไฟนั้นด้วยจิตใจอันสงบเย็น ไม่กระวนกระวาย ไม่เร่าร้อน เราได้ให้แล้วซึ่งชีวิตทั้งสิ้น ไม่เหลือ คือ ขน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก แก่พรหมณ์ด้วยความเต็มใจในการให้ทานนี้

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ทานปรมัตถบารมี” มีการสะสมศีลบารมี ปัญญาบารมี อริยฐานบารมี จันตบารมี สัจบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“ศีลบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นกฤษณะเลี้ยงแม่อยู่ในป่าใหญ่ ในกาลนั้นไม่มีอะไรที่จะเสมอด้วยศีลของเรา พรานป่าพบเราแล้ว ได้ไปกราบทูลแก่พระราชาวา ได้พบช้างมงคลอันควรเป็นช้างพระที่นั่ง ทรงพระราชาก็ดีพระทัย สั่งให้ควาญช้างผู้ฉลาดไปดูช้าง ควาญช้างได้เห็นเรากำลังถอนเหง้าบัวเพื่อเอาไปให้แม่ของเรา ควาญช้างมาจับที่วงของเรา ในกาลนั้นถ้าเราโกรธควาญช้าง เราสามารถจะ

เหยียบย่ำเขาเหล่านั้นได้ แต่ถึงแม้เขาจับเราไป ทำร้ายเราด้วยหอก
ซัด เราก็ไม่มีจิตโกรธเคืองเขาเหล่านั้นเลย เพราะเรากลัวศีลของเรา
จะขาด เพื่อรักษาศีลของเราให้สมบูรณ์

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ศีลบารมี” มีการสะสมทานบารมี
ปัญญาบารมี วิทยบารมี จันดีบารมี อริยฐานบารมี เมตตาทบารมี
อุเบกขาบารมี

“ศีลอุปบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นพระยานาคชื่อว่า ภูริทัต มีฤทธิ์มาก
เราไปยังเทวโลกพร้อมด้วยท้าววิรูปักษ์มหาพรหม ในเทวโลกนั้นเรา
ได้เห็นทวยเทพสมบูรณ์ด้วยความสุขอย่างเดียว จึงสมทานศีลวัตร
เพื่อต้องการจะไปอยู่สวรรค์นั้น เราชำระกายแล้ว บริโภคอาหาร
พอสมควรแล้ว อริยฐานถืออุโบสถมีองค์ ๔ ประการว่า ผู้ใดพึง
ต้องการผิวหนัง เนื้อ เอ็น กระดูกก็ดี ผู้นั้นจึงเอาอวัยวะที่เราให้
ไปเกิด แล้วเราขึ้นไปนอนบนจอมปลวก มีพราหมณ์อาลัยพานไม่รู้
ความตั้งใจให้ของเรา ได้จับเราใส่ไว้ในตะกร้า ให้เราเล่นท่าทางต่างๆ
ให้คนดูและจับบีบเรา เราก็อำโมกข์ เพราะเรากลัวศีลของเราจะขาด
การที่เราบริจาร่างกายเป็นของเขากว่าหญ้า การล่วงศีลของเรา
เหมือนแผ่นดิน เราพึงสละชีวิตของเราดีกว่า เราไม่พึงทำลายศีล
ถึงแม้เราจะถูกพราหมณ์อาลัยพานทำร้ายเรา เราก็อำโมกข์เคือง
เพื่อรักษาศีล บำเพ็ญศีลให้สมบูรณ์

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ศีลอุปัชฌายะ” นี้มีการสะสม
พร้อมไปด้วยทานบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี จันตบารมี เมตตา
บารมี อุเบกขาบารมี

“ศีลปรมัตตบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นพระยานาคชื่อ *สังขปาล* มีฤทธิ์มาก
ใหญ่กว่านาคทั้งหลาย เราอธิษฐานอุโบสถมีองค์ ๔ ประการว่า *ผู้ใด
ต้องการผิวหนัง เนื้อ เอ็น กระดูกก็ดี ผู้นั้นจงเอาอวัยวะที่เราให้
แล้วนี้ไปเถิด* แล้วเราไปอยู่ ณ สถานที่ใกล้ทางสี่แยกอันเต็มไปด้วย
ฝูงชนต่างๆ พวกบุตรของนายพรานเป็นคนดุร้าย หยาบฆ่า ไม่มี
ความกรุณา เห็นเราต่างก็ถือหอก ไม้พลอง เข้ามาหาเรา เอาหอก
แทงที่จมูกเรา ที่หาง ที่กระดูกสันหลัง แล้วเอาหัวร่อยหลอมเราไป
ถ้าเราปรารถนาจะทำร้ายพวกเขาให้ไหม้เป็นถ้ำก็ได้ทันที แต่เรา
ไม่โกรธเคืองพวกคนเหล่านั้น เพราะเรารักษาบำเพ็ญศีลให้สมบูรณ์

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ศีลปรมัตตบารมี” นี้มีการสะสม
ทานบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี อธิษฐานบารมี จันตบารมี เมตตา
บารมี อุเบกขาบารมี

“เนกขัมมบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นโอรสของพระเจ้ากาสิ ชื่อ *อโยชระ*
ตั้งแต่เกิดก็ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ในเรือนเหล็ก พระบิดาตรัสว่า *เจ้า
ได้รับความทุกข์ตั้งแต่เกิด ลูกเอ๋ย วันนี้น้องปกครองแผ่นดิน พร้อม
ทั้งแคว้นแคว้นเถิด*

เราได้กราบทูลว่า หม่อมฉันได้รับการเลี้ยงดูในที่คับแคบ ไม่มีใครเหมือนในโลก หม่อมฉันเติบโตในเรือนเหล็กเหมือนดั่ง พระอาทิตย์ พระจันทร์ ไม่มีแสงรัศมี หม่อมฉันประสูติ พระมารดาที่สิ้นพระชนม์ หม่อมฉันยังถูกขังไว้ในเรือนเหล็ก หม่อมฉันได้รับทุกข์อย่างยิ่งแล้ว ถ้ายังยินดีในราชสมบัติก็จะเป็นผู้โง่กว่าผู้โง่ทั้งหลาย หม่อมฉันเหนื่อยหน่ายในกาย ไม่ต้องการราชสมบัติ หม่อมฉันจะแสวงหาธรรมอันเป็นที่ที่มัจจุราชข้ายึดหม่อมฉันไม่ได้ เราได้ตัดเครื่องผูกได้แล้ว เราก็เข้าไปยังป่าใหญ่

เมื่อเราเป็นโอรสของพระเจ้าสัพพทัตตราช นามว่า ยุชัญชัย เรามีความสุขใจเมื่อเห็นความร่าร้อนของแสงอาทิตย์ ทำให้น้ำเหือดแห้ง เราเห็นความเป็นอนิจจังนั้น ใคร้ออกแสวงธรรม เราถวายบังคมพระมารดา พระบิดา แล้วขอทูลบรรพชา มหาชนพร้อมทั้งข้าราชการประณมอัญชุตี้อ่อนนวยนเรา

พระบิดาตรัสว่า วันนี้เจ้าจงปกครองแผ่นดินอันกว้างใหญ่เถิดลูก แม้พระมารดา พระบิดา นางสนมและชาวแคว้นแคว้นจะรำให้ เพราะเหตุแห่งโพธิญาณ เราจะเกลียดพระบิดา พระมารดาที่ไม่เราจะเกลียดศักดิ์อันยิ่งใหญ่ก็หาไม่ แต่พระสัพพัญญุตญาณเป็นที่รักของเรา เราจึงออกบวช

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “เนกขัมมบารมี” นี้ มีการสะสมพร้อมไปด้วยทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี อธิษฐานบารมี

“เนกขัมมอุปบารมี”

ในกาลเมื่อเราเกิดในตระกูลพราหมณ์มหาศาล เราเป็นพี่ใหญ่ มีน้องชายหญิง ๗ คน ประกอบด้วยหิริและกุศลธรรม เราเห็นภพโดยความเป็นภัย จึงยินดีอย่างยิ่งในเนกขัมมะ แต่บิดามารดาก็บอกพวกสหายของเรา ให้มาชักชวนให้เรายินดีในกามทั้งหลายเพื่อดำรงสกุลเถิด คำใดที่สหายกล่าวล้วนเป็นเครื่องนำสุขมาให้ความเป็นคุณหัสต์ คำเหล่านั้นเป็นเหมือนคำหยาบ เสมอด้วยของร้อนให้มีแก่เรา สหายได้ถามเราว่า *มีความปรารถนาอะไรเล่า ถ้าไม่บริโภคกาม* เราได้บอกแก่สหายว่า *เราไม่ปรารถนาความเป็นคุณหัสต์ เรายินดีในเนกขัมมะ* เมื่อบิดามารดารู้จักเราก็น่าจะบวชตามด้วยทั้งสองคน ดังนั้น เราและบิดามารดาทั้งสองและน้องชายหญิงทั้ง ๗ คน ต่างสละทิ้งทรัพย์สินนับไม่ถ้วนออกบวช เข้าไปยังป่าใหญ่

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “เนกขัมมอุปบารมี” นี้ มีการสะสมพร้อมไปด้วย ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“เนกขัมมปรมัตตบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นโอรสของเมืองอินทปัตถ ชื่อ *โสมนัส* เป็นผู้มึนศีล สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม มีปฏิภาณเฉียบแหลม เคารพนบนอบต่อบุคคลผู้เจริญ มีหิริ และฉลาดในสังคหธรรม

ครั้งนั้นมีดาบสโก่งผู้หนึ่งเป็นที่โปรดปรานของพระบิดา

ดาบสนั้นปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และพืชผัก เก็บขายเบียดเบียนชาว
ชนบท ปราศจากความเป็นสมณะ ไม่มีหิริ ไม่มีธรรมของสัตบุรุษ
เป็นเหตุให้เกิดโจรกำเริบขึ้น พระบิดาเสด็จออกไปปราบโจรนั้น
ตรัสสั่งให้เราดูแลเกื้อกูลดาบสนั้น เมื่อเราไปพบกับดาบสนั้น
เรากล่าวว่า *ดูกรกฤหสบดี ท่านสบายดีหรือ ท่านจะต้องการอะไร*

เหตุนั้นดาบสนั้นมีมานะ จึงโกรธเรา พูดว่าจะทูลให้พระ
บิดาฆ่าเราเสียหรือให้ขับไล่ไปจากพระนคร เมื่อพระบิดาปราบโจร
สงบแล้ว ได้ตรัสถามดาบสนั้นว่า *ท่านสบายดีหรือ* ดาบสนั้นทูลว่า
พระราชบุตรทำให้ตนฉิบหาย พระบิดาโกรธเรา สั่งให้ฆ่าเราซึ่งไป
เบียดเบียนดาบสนั้น เพฆฆฆมาดก็มาเอาตัวเราไปขณะที่นั่งอยู่กับพระ
มารดา เราได้กล่าวแก่เขาเหล่านั้นว่า *ขอให้พาเราไปพบพระบิดาก่อน
เรามีราชกิจต้องทูลพระบิดา*

เขาเหล่านั้นก็พาเราไปเฝ้าพระบิดา เราได้ทูลให้พระบิดา
ได้ทรงทราบความเป็นจริง พระบิดาขอโทษเรา ณ ที่นั้นแล้ว ได้พระ
ราชทานราชสมบัติอันยิ่งใหญ่ให้แก่เรา เราได้จัดการทำลายความมืด
มัวมาแล้ว ออกบวชเป็นบรรพชิต เราจะเกลียดราชสมบัติอันใหญ่
หลวงก็หาไม่ แต่พระสัพพัญญูตาตฺถาณ อันเป็นที่รักของเรา เราจึง
สละราชสมบัตินั้นเสีย

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “เนกขัมมปรมัตตบารมี” นี้มีการ
สะสมพร้อมไปด้วยทานบารมี สีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี
อธิษฐานบารมี ขันติบารมี สัจบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“ปัญญาบารมี”

ในสมัยเมื่อเราเป็นพราหมณ์ปุโรหิตของพระเจ้ามหาวิชิตราช วันหนึ่งพระเจ้ามหาวิชิตราชคิดจะบูชามหาอัณูเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและให้ความสุขแก่คนสิ้นกาลนาน จึงรับสั่งให้พราหมณ์ปุโรหิตบอกวิธีการบูชาอัณู

พราหมณ์ปุโรหิตกราบทูลว่า แวนแคว้นของพระองค์ยังมีเสี้ยนหนาม มีการปล้น ฆ่า การแย่งชิงในหมู่บ้าน ในหัวเมือง ในพระนคร ยังปรากฏอยู่ ถ้าพระองค์คิดว่าเราจักถอนเสี้ยนหนามด้วยการประหาร การจองจำ การประจาน การเนรเทศเหล่าร้าย ก็ไม่เชื่อว่าเป็นการกำจัดได้ราบคาบ เพราะยังมีชนพวกนี้จะมาเบียดเบียนประชาชนของพระองค์ในภายหลัง แต่ว่ามีอุบายที่จะถอนเสี้ยนหนามเหล่านั้นให้ราบคาบด้วยดีได้ คือ

ชนเหล่าใดปากบั่น เลี้ยงโคเพื่อกสิกรรม พระองค์จงประทานพืชพันธุ์และข้าวแก่ชนเหล่านั้น

ชนเหล่าใดปากบั่นในวณิชยกรรม พระองค์จงประทานเงินเพิ่มให้แก่ชนเหล่านั้น

ชนเหล่าใดเป็นข้าราชการ พระองค์จงประทานเบี้ยเลี้ยงแก่ชนเหล่านั้น

ชนทุกเหล่าต่างจะชวนชวายเป็นการงานของตน ไม่เบียดเบียนแวนแคว้นของพระองค์ และพระคลังหลวงก็จะเพิ่มพูนแวนแคว้นจะตั้งอยู่ด้วยความเกษม ปราศจากเสี้ยนหนาม แล้ว

พราหมณ์ปุโรหิตได้กราบทูลวิธีบูชามหาอัณู ต้องประกอบด้วย
ปริกขาร ๑๖ คือ ได้รับการยินยอมเห็นพ้องจากกษัตริย์เมืองออก
๔ เมือง จากเสนาบดี ๔ จากพราหมณ์มหาศาล ๔ จากคหบดี
มหาศาล ๔ และพระเจ้ามหาวิฆิตต้องประกอบด้วยองค์คุณ ๘
ปุโรหิตประกอบด้วยองค์คุณ ๔ และผู้บูชาต้องไม่เกิดความตระหนี่
ในขณะที่จะบูชา กำลังบูชาอยู่และบูชาแล้ว และกราบทูลเหตุไม่ควร
วิปฤติสาร เพราะปฏิคาหกผู้เป็นคนแล้ว คนทำปณาติบาตมารับ
พระราชทาน เพื่อไม่ให้เกิดเสียพระทัยในการบูชามหาอัณูนั้น ซึ่ง
โค แพะ แกะ ไก่ สุกร ไม่ได้ถูกฆ่า สัตว์อื่นๆ ก็ไม่ต้องได้รับการ
พลัดพราก ต้นไม้ก็ไม่ถูกตัดมาเพื่อทำหลักอัณู เชื้อเพลิงก็ไม่ต้องใช้
พวกที่เป็นทาส เป็นคนไข้ เป็นกรรมกร ก็ไม่ต้องถูกคุกคามให้เกิด
ความกลัว อัณูนั้นสำเร็จไปด้วยเนยใส น้ำมันเนยข้น น้ำส้ม น้ำผึ้ง
น้ำอ้อย ดังนี้

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ปัญญาบารมี” นี้ มีการสะสม
พร้อมไปด้วยทานบารมี ศีลบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี อธิษฐาน
บารมี เมตตาบารมี

“ปัญญาอุปบารมี”

พระเจ้าปัญจาราช ต้องการกำจัดพระเจ้าวิเทหราช เมือง
มิติลลา จึงพระราชทานพระราชธิดาให้แก่พระเจ้าวิเทหราช แต่ให้ไป
วิวาห์ที่เมืองปัญจาละ แล้วจักลอบปลงพระชนม์เสีย มโหสถรู้ความ
ลับนี้ จึงทูลขอไปเมืองปัญจาละเพื่อสร้างนิเวศน์ถวาย พระเจ้า
วิเทหราชในพิธีวิวาห์นั้นก่อน เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ทูลเชิญให้เสด็จ

ไปยังปัญญาละ แล้วส่งสาสน์ถึงพระเจ้าปัญญาரசว่า พระองค์ได้มาถึงแล้ว ขอให้จัดพิธีวิวาห์เถิด เมื่อถึงกำหนด พระเจ้าปัญญาரசก็จัดกองม้า กองรถ กองพล สวมเกราะอันเป็นกองทัพ และจุดคบเพลิงสว่างไสว มโหสถถวายทูลให้ทรงทราบ ว่า พระเจ้าปัญญาரசจะฆ่าพระองค์ พระเจ้าวิเทหราชตกพระทัย

มโหสถทูลว่าพระองค์เป็นผู้ประมาท พระเจ้าวิเทหราชตรัสว่า เจ้าอย่าทิ่มแทงเราเพราะโทษที่ล่วงไปแล้วเลย ขอเจ้าหาทางให้เราได้ปลอดภัยเถิด จงสั่งสอนเราเถิด

มโหสถผู้มีปัญญาเห็นพระเจ้าวิเทหราชมีทุกข์ จึงทูลว่า พระองค์อย่าทรงกลัวเลย ข้าพระองค์จักช่วยปลดเปลื้องพระองค์ ผู้ถูกปลาติดอยู่ที่ข่าย แล้วมโหสถก็สั่งให้คนรับใช้ของมโหสถช่วยกัน เปิดอุโมงค์ให้พระเจ้าวิเทหราชเสด็จทางอุโมงค์ไปขึ้นเรือพร้อมด้วยเสนาอำมาตย์ แล้วมโหสถทูลให้ทรงทราบว่า พระนางนันทาทวีรมเหสี พระจันทรราชบุตร เจ้าหญิงจันทรราชบุตรีของพระเจ้าปัญญาரசทั้งสามพระองค์อยู่ในเรือนี้แล้ว ขอพระองค์จงให้ความเคารพ ความรักใคร่ อย่าทรงดูหมิ่นทั้งสามพระองค์เลย ขอพระองค์เสด็จกลับเมืองมิลิลาเถิด ข้าพระองค์จะอยู่ด้วยปัญญาเอาชนะ พระเจ้าปัญญาரச

ครั้นรุ่งอรุณพระเจ้าปัญญาரசเสด็จนำเหล่าทัพมาล้อมบริเวณที่มโหสถสร้างขึ้น มโหสถทูลพระเจ้าปัญญาரசว่า พระองค์ทรงเข้าพระทัยว่าทรงเป็นผู้ชนะแล้ว ขอพระองค์ทรงทราบว่า

พระราชานุญาตของข้าพระองค์ พร้อมด้วยอำมาตย์เสด็จข้ามแม่น้ำไปแล้ว
แต่เวลานี้ พระเจ้าปัญญาธราชสั่งให้ทหารจับมโหสถมัดมือ เท้า หู
จมูก มโหสถทูลว่า ถ้าพระองค์รับสั่งให้ทำร้ายข้าพระองค์ พระเจ้า
วิเทหราชก็จะจับสั่งให้มัดมือ เท้า หู จมูก ของพระนางนันทาทวี
พระมเหสี พระจันทราชโอรส พระจันทราชบุตรีเช่นกัน ถ้าพระองค์
ทำร้ายข้าพระองค์อย่างไร พระเจ้าวิเทหราชก็จะสั่งทำร้ายพระมเหสี
ราชโอรส ราชธิดาของพระองค์เช่นกัน เพราะข้าพระองค์นำ
พระมเหสี พระโอรส พระราชธิดา ออกทางอุโมงค์ไปถวายพระเจ้า
วิเทหราชแล้วพระเจ้าข้า

ดูกร มโหสถ เป็นลาภของชนชาววิเทหรัฐที่มีบัณฑิต
เช่นนี้ เราจะให้บำเหน็จและโภคสมบัติเป็นสองเท่า เจ้าอย่ากลับไป
หาพระเจ้าวิเทหราชเลย

ข้าแต่พระมหाराช ผู้ใดพึงทิ้งท่านผู้ชบเลี้ยงตนเพราะ
เหตุแห่งทรัพย์ ผู้นั้นย่อมถูกผู้ให้และคนอื่นติเตียนได้

ดูกร มโหสถ เราจักให้ทองพันแท่ง, บ้าน ๘๐ หลัง, ทาสี
๕๐๐ คน, ภรรยา ๑๐๐ คนแก่ท่าน จงพากลับไปโดยสวัสดิ์

ในกาลครั้งนั้นเราเกิดเป็นมโหสถบัณฑิตของพระเจ้า
วิเทหราช เมืองมิลิตา

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ปัญญาอุปปารมี” มีการสะสม
ทานบารมี ศีลบารมี วิริยบารมี จันตบารมี อธิษฐานบารมี ตัจจบารมี
เมตตาบารมี

“ปัญญาปรมัตถบารมี”

เมื่อเราเป็นโอรสของพระราชชายยทิส มีนามว่า *อลีนัสต-กุมาร* เรามีธรรมอันสดับแล้ว มีศีลอันงาม มีคุณสงเคราะห์บิวารทุกเมื่อ พระบิดาเสด็จไปประพาสเนื้อ ได้ถูกพระยาโปริสาทจับพระบิดาของเราไว้ แล้วกล่าวว่า *ท่านเป็นอาหารของเราแล้ว*

พระบิดาทรงกลัว หวาดหวั่นใจ ทรงยกเนื้อให้แก่พระยาโปริสาท พระยาโปริสาทรับเนื้อแล้วปล่อยพระบิดา แต่บังคับให้กลับไปอีก พระบิดากลับมาพระราชทานทรัพย์ให้แก่พราหมณ์ แล้วมอบราชสมบัติให้เราปกครอง แล้วบอกว่า พระยาโปริสาทบังคับให้กลับไปหาอีก เราจึงกราบบังคมลาพระบิดา พระมารดา ไปพบพระยาโปริสาทแทนพระบิดา เมื่อเราจะพกอวรุชไป มีความคิดว่า ถ้าพระยาโปริสาทเห็นเราถืออวรุชจะสะดุ้งกลัว ถ้าเราทำให้พระยาโปริสาทสะดุ้งกลัว ศีลของเราจะเสรีามอง เราจึงไม่พกอวรุชไป เมื่อเข้าไปใกล้พระยาโปริสาทนั้น เราจะมีเมตตาคิดกล่าวคำว่า *ท่านจงเอาแก่นไม้มากองไฟให้เป็นกองใหญ่ เราจะกระโดดเข้าไปในกองไฟนั้น เพื่อให้ท่านผู้เป็นพระปิตุจฉางกินเมื่อสุกดีแล้ว เราไม่ได้รับรักษาชีวิตของเราเพราะเหตุแห่งพระบิดาผู้ทรงศีล แต่เราได้ให้พระยาโปริสาทผู้ฆ่าสัตว์เป็นปกติได้เห็นบุญบาปนั้นออกบวชแล้ว*

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ปัญญาปรมัตถบารมี” มีการสะสมทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี อธิษฐานบารมี ขันติบารมี สัจบารมี

“วิริยบารมี”

เมื่อเราเป็นพระราชาพระนามว่า พระเจ้ามณฑะ เป็น
ธรรมราชาผู้ตั้งอยู่ในธรรม ประพฤติราชธรรมยอมเข้าอยู่ในอุโบสถ
ในวันที่ ๑๔ หรือ ๑๕ และวันที่ ๘ แห่งปีก็ พระเจ้ามณฑะนั้นเรียก
ช่างกัลบกมาสั่งว่า ถ้าท่านเห็นผมหงอกเกิดขึ้นที่ศีรษะเราเมื่อใด
จงบอกเราเมื่อนั้น

เวลาล่วงไปนับปีๆ ช่างกัลบกได้เห็นผมหงอกแล้วกราบทูล
ให้ทรงทราบ พระเจ้ามณฑะรับสั่งให้ถอนผมหงอกวางใส่ผ้า
พระหัตถ์ ครั้นทอดพระเนตรเห็นแล้ว พระราชทานบ้านส่วยเป็น
บำเหน็จแก่ช่างกัลบกนั้น แล้วรับสั่งให้พระราชบุตรองค์ใหญ่มาเฝ้า
แล้วตรัสว่า นี่แน่ะ ลูกรัก เทวทูตปรากฏแก่เราแล้ว มาเถอะลูกรัก
เจ้าจงครองตำแหน่งราชานี้ ส่วนเราจะออกบวช ไม่เกี่ยวข้อง ออก
ไปจากบ้านเมือง อนึ่ง ถ้าเจ้าเห็นผมของเจ้าหงอกเมื่อใด เจ้าจง
ประทานบ้านส่วยให้เป็นบำเหน็จแก่กัลบก แล้วมอบหมายตำแหน่ง
ราชาแก่ราชบุตรของเจ้า แล้วปลงผมออกบวช จากบ้านเมืองไปเกิด
เจ้าจงประพฤติตามกัลยาณวัตรนี้ ตามที่เราได้บัญญัติไว้แล้ว
กัลยาณวัตรนี้ขาดตอนลงในยุคของผู้ใด ผู้นี้ได้ชื่อว่า เป็นคนสุดท้าย
แห่งบุรุษทั้งหลาย ขอเจ้าจงอย่าเป็นบุรุษคนสุดท้ายของเราเลย

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “วิริยบารมี” มีการสะสมทานบารมี
ศีลบารมี ปัญญาบารมี อริยฐานบารมี ขันติบารมี เมตตาบารมี
อุเบกขาบารมี

“วิริยอุปบารมี”

เมื่อเราเป็นโอรสของพระเจ้าเอกราชมีนามว่า *จันทกุมาร* ในกาลนั้นเมื่อเราพ้นจากการบูชาญแล้ว ออกจากที่บวงสรวงนั้น ยังความสังเวชให้เกิดขึ้น จึงยังมหาทานให้เป็นไป เมื่อใดเราไม่มีของพอจะให้แก่บุคคล เราไม่ดื่มน้ำ ไม่ขบเคี้ยว ไม่บริโภคโภชนะ ๕, ๖ วันบ้าง เปรียบเหมือนพ่อค้ารวบรวมสินค้าได้พอแล้ว ก็นำไปในที่คนต้องการ ฉะนั้น สิ่งของที่เรารู้ว่ามีกำลังมากกว่าสิ่งของที่ตนใช้เองฉะนั้น เรารู้อำนาจประโยชน์นี้จึงเพียรทำ ไม่ทอดทิ้งเพื่อบรรลุลสัมโพธิญาณ

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “วิริยอุปบารมี” มีการสะสม ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี อธิษฐานบารมี จันดีบารมี สัจบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“วิริยปรมัตตบารมี”

เมื่อเราเป็นพระมหาชนก กระทำความเพียรว่าอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทร เทวดาได้มาถามว่า *ท่านรู้อำนาจประโยชน์อะไร จึงพยายามว่าขอยู่อย่างนี้* เราตอบว่า *เราพิจารณาเห็นวิภวัญของโลกละและอนิสังสแห่งความพยายาม เพราะฉะนั้นถึงจะไม่เห็นฝั่ง เราก็ต้องพยายามว่าขอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทร*

ฝั่งมหาสมุทรอันลึกประมาณไม่ได้ ย่อมไม่ปรากฏ ความพยายามอย่างลูกผู้ชายของท่านย่อมเปล่านั้น ท่านยังไม่ทันจะถึงฝั่งก็จกตายเป็นแน่

บุคคลผู้ทำความเพียรอยู่ แม้จะตายก็ชื่อว่าไม่เป็นหนี้ คือ ไม่ถูกติเตียนในระหว่างหมู่ญาติ เทวดา และพรหมทั้งหลาย อนึ่ง บุคคลเมื่อกระทำกิจของตนอยู่ย่อมไม่เดือดร้อนภายหลัง ดูกร เทวดา ผู้ใดรู้แจ้งว่าการทำงานนี้ยังไม่ถึงที่สุด ด้วยความพยายามแล้วไม่ ป้องกันอันตราย ชื่อว่าไม่พึงรักษาชีวิตของตน ถ้าผู้นั้นพึงละความ เพียรในฐานะเช่นนั้นแล้ว ก็จะพึงรู้ผลแห่งความเกียรจรร้านั้น

ดูกร เทวดา คนบางพวกในโลกนี้เป็นอยู่ซึ่งผลแห่งความ ประสงค์ จึงประกอบการทำงานนั้น การงานเหล่านั้นจะสำเร็จก็ตามไม่ สำเร็จก็ตาม

ดูกร เทวดา ท่านย่อมเห็นผลแห่งการงานอันประจักษ์แก่ ตนแล้วมิใช่หรือ คนอื่นๆ พวกกันจมลงในมหาสมุทร เราคคนเดียว เท่านั้นพยายามว่ายข้ามอยู่ และได้เห็นท่านมาสถิตอยู่ใกล้เรา เรา นั้นจักพยายามตามสติกำลังจักทำความเพียรที่บุรุษพึงกระทำไปให้ ถึงฝั่งแห่งมหาสมุทรฉะนั้น

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “วิริยปรมัตถบารมี” มีการสะสม ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี อริยฐานบารมี สัจบารมี ขันติบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“ขันติบารมี”

ในกาลเมื่อเราเกิดเป็นกระปือ เทียวอยู่ในป่าใหญ่ เรา เทียวไปในที่นั้น เห็นสถานที่อันเจริญเราก็จะไปสู่ที่นั้น แล้วยืนพัก อยู่และนอนอยู่ ครั้งนั้นถึงป่าผู้ลามกหลุกหลิกมา ณ ที่นั้น ถ้าย

อุจจาระ ปัสสาวะรดเราที่คอ ที่หน้าผาก ที่ลิ้น เบียดเบียนเราวันละครั้งทุกวัน

เทวดาเห็นเราถูกลิงเบียดเบียน ได้กล่าวกะเราว่า ท่านจงทำให้ลิงตัวนี้ตายเสียด้วยเขาและก๊ีบเถิด เราได้ตอบเทวดานั้นว่า เหตุใดท่านจะให้เราเป็นอนชาคศพอันลามก ไม่เจริญเล่า ถ้าเราพึงโกรธลิงนั้น เราพึงเร็วกว่ามัน สัตว์ของเราก็จะเสื่อม วิญญาณทั้งหลายก็จะดิเตียนเรา เราเป็นผู้บริสุทธิ์ ตายเสียยังประเสริฐกว่าความเป็นอยู่ที่น่าละอาย แห่งเหตุการณ์เบียดเบียนผู้อื่น บุคคลผู้มีปัญญาย่อมอดกลั้นคำคูหมิ่นจากคนเลว คนปานกลาง คนชั้นสูง

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ขันติบารมี” นี้มีการสะสมพร้อมไปด้วยทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตบารมี อุเบกขาบารมี

“ขันติอุปบารมี”

เมื่อเราเป็นเทพบุตรชื่อว่า *ธัมโม* มีอำนาจมาก มีฤทธิ์มาก เป็นผู้อนุเคราะห์แก่โลกทั้งปวง เราเที่ยวไปตามนิคมต่างๆ ชักชวนให้มหาชนสมาทานกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ ในกาลนั้นเทพบุตรลามกเป็นผู้ตระหนี่ ก็เที่ยวไปแสดงอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการแก่ประชาชน เราทั้งสองเป็นข้าศึกกัน เมื่อเราทั้งสองนั่งรถสวนทางกัน รถชนกันที่แอก การทะเลาะวิวาทเพื่อต้องการเอาชนะกันย่อมเกิดขึ้น ถ้าเราพึงโกรธธรรมเทพบุตรนั้น เราก็พึงทำลายตบะคุณของเรา พึงทำให้อธรรมเทพบุตรพร้อมบริวารให้พินาศเป็น

รู้ก็ได้ แต่เพื่อรักษาศีลไว้ เราอดทน อดกลั้น ระวังความโกรธนั้น
หลีกเลี่ยงให้แก่อุทธมเทพบุตรไปด้วยจิตใจอันสงบ

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ขันติอุปัชฌารมี” มีการสะสม
ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี อธิษฐานบารมี เมตตา
บารมี อุเบกขาบารมี

“ขันติปรมัตถบารมี”

เมื่อเราเป็นกษัตริย์ทิพดาบส ฟานักอาศัยอยู่ในป่าแห่ง
น้ำที่วิเวกงามเหมือนอุทยาน มีไม้ผลและดอกไม้ มีสระน้ำสะอาด
ด้วยบัวหลายชนิด

พระราชาร่วมด้วยพระสนมกำนัล ได้ไปประพาสป่า
อย่างสนุกสนาน แล้วพระราชาก็ได้บรรทมหลับใต้ต้นไม้ เหล่าสนม
กำนัลก็เที่ยวไปในป่า ถึงอาศรมของพระดาบส ได้เห็นพระดาบสนั่ง
ขัดสมาธิอยู่ใต้ต้นไม้ เป็นทัศนียภาพอันเป็นสิริมงคลและบริสุทธิ์
แก่ตน จึงเข้าไปหาด้วยกิริยาอ่อนน้อมการวะ พระดาบสก็ให้โอกาส
สั่งสอนธรรมด้วยถ้อยคำที่เข้าใจง่าย

ผู้เกิดมาเป็นมนุษย์ควรละชั่ว ประพฤติความดี มีทาน ศีล
และธรรมะ บุคคลเช่นนี้ย่อมได้รับความสุขทุกอย่างในกาลต่อไป
ความแตกต่างของมนุษย์ในเรื่องอายุ รูปพรรณ ทรัพย์ และชาติ
กำเนิดมิได้เป็นไปตามสภาวะ หรือมีเหตุนอกปรุงแต่ง แต่หากเป็น
ผลกรรมของมนุษย์นั่นเอง จึงควรละเว้นการประกอบความชั่ว มุ่ง

ประกอบแต่กรรมดี ด้วยขันติ อดทน อดกลั่น จึงจะมีคุณประโยชน์
ยิ่งใหญ่ เจริญด้วยเมตตา และมีกรุณาร่วมด้วย ขันติธรรมเป็น
อาภรณ์ สำหรับผู้มีศักดิ์านภาพ เป็นผลอำนาจสุดยอดของ
นักพรต ข้ากล่าวว่ขันติธรรมนั้นเป็นกุศลกรรมอย่างสูง

ระหว่างนั้นพระราชชาติันบรรทม แล้วถามหาเหล่าสนม
ก้านลหายไปไหน พระราชาเสด็จตามหา เห็นเหล่าสนมก้านลล้อม
รอบพระดาบส เกิดอารมณ์อัสสา ทรงพิโรธ ตรัสปรึกษาพระดาบส
ว่า คนเลว คนเจ้าเล่ห์ ผู้ปลอมเป็นมุนี กระทำเหมือนพรานนก

พวกขันทึกราบทูลว่า พระดาบสผู้นี้เป็นผู้บริสุทธิ์ด้วย
ปฎิญา บำเพ็ญเพียรมานานแล้ว พระราชาก็ไม่เชื่อ ตรัสว่า
ถ้าเช่นนั้นเจ้ามารยาผู้นี้ก็ตั้งตัวเป็นนักพรต ล่อลวงประชาชนอย่างนี้
มานานแล้ว เราจะเปิดโคมหน้าอันแท้จริงให้ปรากฏ ทรงจับ
พระแสง เสด็จไปที่พระดาบสเหล่าสนมก้านลเข้าขวางทางให้ระงับ
การกระทำอันหุนหันทูลว่า บุรุษนี้คือพระดาบสผู้ที่ควรเคารพ
พระราชายังพิโรธหนักว่านางเหล่านี้คงรักเข้าแล้ว ทรงพระแสง
เข้าหาพระดาบส พระดาบสเห็นดังนั้นก็สงบ ระงับ มิได้หวั่นไหว
อย่างไร มีความกรุณา สงสารพระราชามาก ทูลเตือนพระราชาว่า
มิควรจะทำกรทำกรโดยหุนหัน ควรทรงคิดพิจารณาด้วยขันติ ความ
อดกลั่น อย่าทรงเพิกเฉยต่อคุณธรรมนั้น เพื่อรักษาพระเกียรติคุณ
มิให้เสื่อมโดยถูกกล่าวโทษว่าพระราชองค์นี้ฆ่านักพรตผู้ไม่มีความผิด

พระราชามีได้ทรงฟังวาทะของพระดาบส ตรัสว่า เตี่ย

ให้ข้าได้เห็นขันติของเจ้าที แล้วทรงฟาดพระแสงไปที่มือขวาของ พระดาบสขาด พระดาบสก็มีได้ทุกขเวทนา ยึดมั่นอยู่ในความ อุดมทน คำรีนใจว่า อนาถนั้ก พระราชาได้สว่างละเมิดขอบเขตแห่ง ความดีเสียแล้ว

พระราชาได้ทรงตัดมือ แขน หู จมูก และเท้าทั้งสองข้าง ของพระดาบส แต่ถึงกระนั้นพระดาบสก็มีได้ทุกขโศก หรือโกรธ แค้น ด้วยขันติธรรมกระทำให้มีผละกำลังยิ่งนัก ปัญญาว่าสังขาร จะต้องถึงซึ่งที่สิ้นสุดแล้ว ส่วนพระราชาเมื่อกระทำทารุณกรรมแล้ว ก็บังเกิดความเร้าร้อนจุใจไฟเผากายขึ้น ทนใดนั้นเอง เมื่อออกจาก เขตอาศรม ธรณีก็แยก กลืนพระราชาลั้บไป

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “ขันติปรมัตถบารมี” มีการสะสม ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี สัจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“สัจบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นลูกนกคู้ม ขนยังไม่งอก ยังอ่อนอยู่ในรัง แม่จะหาเหยื่อมาเลี้ยงเรา กำลังกายของเรายังไม่มี ขณะนั้นมีไฟป่า ไหม้ลุกลามเข้ามาใหญ่ใกล้จะถึงที่อยู่ของเราพ่อแม่ของเราหวาดหวั่น เพราะกลัวไฟที่ลามมาเร็วจึงทิ้งเราไว้ในรัง หนีเอาตัวรอดไป เรา เหยียดเท้า กางปีก ก็รู้ว่าเราหนีไฟไปไม่ได้ จึงคิดว่า เมื่อก่อนเรา สะดุ้งกลัว เราก้เข้าซ่อนตัวอยู่ในระหว่างปีกของพ่อแม่ บัดนี้ พ่อ แม่ทิ้งเราหนีไปแล้ว วันนีเราจะทำอย่างไร พระสัพพัญญูพุทธเจ้า

ผู้ประกอบด้วยความสัจย์ เอ็นดู กรุณาเมื่ออยู่ในโลก ด้วยความสัจย์นั้น เราจักกระทำ เราคำนึงถึงพระธรรม ระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้พิชิตมาร ตั้งสัจจะความจริงของเราว่า ปีกของเรามีอยู่แต่ไม่มีขน เท้าของเรา มีอยู่แต่ยังเดินไม่ได้ พ่อแม่ก็พากันบินออกไปแล้ว ขอไฟจงดับเสีย เมื่อเราตั้งสัจจะ จริใจ ไฟที่ลุกกรุ่นโรจน์ก็ดับ ณ ที่นั้นเหมือนมีน้ำมารดลง

ในกาลเมื่อเราเป็นปลาใหญ่อยู่ในสระน้ำใหญ่ น้ำในสระแห้ง ขอดเพราะแสงอาทิตย์ในฤดูร้อน ที่นั่น กา แร้ง นกกระสา นกตะกรุม และเหยี่ยว คอยจับปลากินทั้งกลางวันกลางคืน ในกาลนั้นเราคิดว่า เรากับหมู่ญาติถูกบีบคั้น จะพึงเปลื้องหมู่ญาติให้พ้นทุกข์ได้อย่างไรหนอ

เราคิดแล้วได้เห็นความสัจย์อันเป็นอรรถเป็นธรรมว่า เป็นที่พึงของหมู่ญาติได้ เรานึกถึงธรรมของสัตว์นุษย์ แล้วตั้งใจ เชื่อมั่นในสัจจะความเป็นจริงว่า ตั้งแต่เรารู้ความมาจนบัดนี้ เราไม่เคยแก่งแย่งเบียดเบียนสัตว์แม้ตัวหนึ่งให้ได้รับความลำบากเลย ด้วยสัจจาวาจา นี้ขอเมฆจงยังฝนให้ตกหาใหญ่ จงปลดเปลื้องความทุกข์ไปจากฝูงปลาเถิด เมื่อเราทำสัจจาวาจาแล้ว เมฆส่งเสียงสนั่นครั่นคร้านยังฝนให้ตก ครู่เดียวก็เต็มทั้งที่ดอนและที่ลุ่ม ครั้งเราทำความเพียรอย่างสูงสุด

จะเห็นว่า การบำเพ็ญ “สัจบารมี” มีการสะสมศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี อธิษฐานบารมี ขันติบารมี

“สัจจบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นฤๅษี ชื่อว่า *กัณห์ทีปายนะ* เราไม่ยินดีประพตติพรหมจรรย์กว่า ๕๐ ปีแล้ว ใครๆ จะรู้ใจที่ไม่ยินดีในการประพตติพรหมจรรย์ของเราก็หาไม่ เราก็มักได้บอกแก่ใคร สหาย เพื่อนพรหมจรรย์ของเราชื่อ *มณฑัทพะยะ* เป็นฤๅษีมีอำนาจมาก แต่ด้วยบุรพกรรมเก่าให้ผล ถูกเสียบด้วยหลาว เราได้ไปทำการพยาบาลมณฑัทพะยะดาบสเพื่อนเราให้หาย แล้วก็อำลากลับมาสู่อาศรมของเรา

พราหมณ์ผู้เป็นสหายของเราคนหนึ่ง ได้พาภริยาและลูกชายมาหาเรา เรานั่งเจรจากับสหายและภริยาของเขา ส่วนลูกลงไปเล่นข้างล่าง

เด็กเล่นลูกข้างไปลงปล่องจอมปลวก ไปโดนหัวจุกเห่าเด็กไม่รู้ เอามือควานหาลูกข้าง งามันโกรธก็กัดมือเด็กทันที เหตุนั้นเรารู้ว่าเพราะมีความรักจึงเป็นทุกข์

เราได้ปลอบพ่อแม่เด็กให้คลายทุกข์แล้ว เราได้ทำสักกิริยากล่าวสัจวาจาว่า *เราผู้ต้องการบุญ ได้ประพตติพรหมจรรย์ด้วยจิตเลื่อมใสอยู่ ๗ วันเท่านั้น ต่อแต่นั้นมาเราไม่เลื่อมใสในการประพตติพรหมจรรย์มา ๕๐ กว่าปีแล้ว ด้วยสัจวาจา นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่เด็กนี้เถิด พืชจระงับ กุมารจงเป็นอยู่เถิด* ทันทีนั้นเด็กได้ฟื้นกายหายโรค ลูกขึ้นได้ นี่เป็นสัจบารมีของเรา

เมื่อเราเป็นพระยาวานร อยู่ ณ ซอกเขา ใกล้ฝั่งน้ำ เราถูกจระเข้เบียดเบียน ข้ามไปฝั่งโน้นไม่ได้ เรานั่งอยู่ ณ ที่ใด เพื่อจะโดด

จากฝั่งนี้ไปฝั่งโน้น จระเข้มันก็แสดงความน่ากลัวอยู่ ณ ที่นั้น เมื่อ
จระเข้กล่าวกะเราว่า *จงข้ามไปเถิด* เราได้กล่าวกับจระเข้ขึ้นว่า
เราจะข้ามไป แล้วเราก็กะโดดลงเหยียบศิระชะจระเข้ขึ้นแล้ว
กระโดดไปยืนอยู่อีกฝั่งหนึ่ง เรามิได้ทำตามคำของจระเข้ที่กล่าว
หลอกลวงเรานั้นก็หาไม่ได้ แต่เราตั้งใจทำ ไม่เกรงกลัวต่ออุปสรรค
เมื่อพูดแล้วต้องทำ

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “**สัจอุปบารมี**” มีการสะสม
ปัญญาบารมี อริยฐานบารมี เมตตาบารมี

“**สัจปรมัตตบารมี**”

ในกาลเมื่อเราเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พระนามว่า *สุดโสม*
ถูกพระยาปริสาทจับได้ พร้อมด้วยกษัตริย์ ๑๐๑ องค์ไว้แล้ว เขา
เชือกร้อยฝ่ามือของกษัตริย์ ๑๐๑ องค์ ทำให้กษัตริย์เหล่านั้นลำบาก
และนำเราไปด้วยเพื่อต้องการทำพิธีกรรม

พระยาปริสาทได้ถามเราว่า *ท่านปรารถนาจะให้ปล่อย
หรือ* เราจึงทำตามใจท่าน ถ้าท่านจะกลับมาสู่สำนักเรา เรารับคำ
ของพระยาปริสาท เมื่อเข้าไปยังพระนครแล้ว จัดการมอบราช
สมบัติ เพราะเราระลึกถึงกรรมของสัตว์บุรุษ จึงไปหาพระยาปริสาท
ในการไปหาพระยาปริสาทนั้นเราไม่มีความสงสัยว่าจักถูกฆ่าหรือไม่
เรารักษาสัจจวาจา ย่อมสละชีวิตเข้าไปหาพระยาปริสาท นี่เป็น
สัจบารมีของเรา

จะเห็นได้ว่า การบำเพ็ญ “สัจปรมัตตบารมี” มีการสะสม
ทานบารมี สีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี อธิษฐาน
บารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“อธิษฐานบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นมหาราชพระนามว่า *เนมิราช* ต้องการ
ทำกุศลอยู่ในพระนคร ในกาลนั้นเราได้สร้างศาลา ๔ แห่ง เรายัง
ทานให้เป็นไปในศาลานั้นแก่นก และนรชน และยังมีมหาทาน
คือ เครื่องนุ่งห่ม ที่นอน และโภชนะ ข้าว น้ำ ให้เป็นไปไม่ขาดสาย
เปรียบเหมือนแสวกเข้าไปหานายเพราะเหตุแห่งทรัพย์ ย่อมแสวงหา
นายที่พึงใจยิ่งดีได้ ด้วยกายกรรม วาจกรรม มโนกรรมฉันใด เราก็
ฉันนั้น จักแสวงหาพระสัพพัญญุตญาณในภพทั้งปวง จึงยังสัตว์
ทั้งหลายให้อิ่มหนำด้วยมหาทานแล้ว ปรารถนาโพธิญาณอันอุดม
ฉะนี้แล

เมื่อเราเป็นพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่า *มหาสุทฺถสนะ* มี
พลานุภาพมาก ในกาลนั้นเราได้สั่งให้ประกาศทุกวัน วันละ ๓ ครั้ง
ว่า *ใครอยากได้สิ่งใดก็จงมาขอรับเอาไป* เราประกาศดังนี้ทั้งเวลา
เช้าเย็นทุกวัน ทานนั้นเราจัดไว้ในที่ต่างๆ หลายร้อยแห่ง เราตั้ง
อธิษฐานจิตให้ทานอันยิ่งใหญ่นี้ตราบสิ้นชีวิต เรารู้ว่าการบริจาคเป็น
เครื่องเปลื้องตนและสัตว์โลกทั้งสิ้นให้พ้นจากสังขาร เครื่องผูกมัด
ทั้งสิ้นได้ จึงพากเพียรบำเพ็ญให้สมบูรณ์ เพื่อตั้งใจที่บรพองให้
เต็ม เพื่อบรรลุดัมโปธิญาณ

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “อธิษฐานบารมี” มีการสะสม

ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี
เมตตาบารมี

“อธิษฐานอุปบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นชฎิล มีความเพียรอันแรงกล้า ชื่อว่า *มาตังคะ* เป็นผู้มึนศีล มีจิตมั่นคง เราอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำทางทิศเหนือ มีพราหมณ์ผู้หนึ่งอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำอยู่ทางทิศใต้ พราหมณ์เดินเที่ยวไปตามฝั่ง ได้เห็นอาคารของเรายู่เหนือน้ำก็บริภาษเรา แล้วแข่งให้เราศีรยะแตก ถ้าเราพึงโกรธพราหมณ์ผู้นั้น ไม่สังวรศีล เราพึงทำให้พราหมณ์เป็นเถ้าไปได้ ครั้งนั้น พราหมณ์โกรธเคือง มีใจประทุษร้ายแข่งเรา คำแข่งนั้นจะตกลงบนศีรยะของเขาเอง เราตั้งจิตปรารถนาช่วยพราหมณ์นั้นให้พ้นโดยควร เราตั้งจิตมั่นคงในศีล มิใช่เรารักชีวิตของเรา

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “อธิษฐานบารมี” มีการสะสมทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“อธิษฐานปรมัตตบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นพระโอรสของพระเจ้ากาสิ เราชื่อ *เดมิยกุมาร* เราเป็นโอรสองค์เดียว พระบิดารับสั่งให้ตั้งเสวตฉัตรบนที่นอน ในกาลนั้นเมื่อเราตื่นขึ้นมา ได้เห็นเสวตฉัตรเป็นเหตุให้เราไปสู่่นรก เรามีความสะดุ้งกลัว มีความคิดว่า *เมื่อไรหนอเราจึงจะพ้นนรกได้*

เทพธิดาเห็นเรามีความทุกข์ จึงแนะนำให้เราว่า *อย่าแสดงความเป็นบัณฑิต จงแสดงความเป็นคนโง่แก่ชนทั้งปวง ประโยชน์จักเกิดแก่ท่าน*

ครั้งเราได้ฟังคำแนะนำของเทพธิดานั้นแล้ว ยินดีเหมือนดังได้พบฝั่ง เราจึงตั้งจิตอธิษฐานองค์ ๓ ประการ คือ เราเป็นคนใบ้เป็นคนหูหนวก เป็นคนง่อยเปลี้ย เราตั้งใจทำ ๓ ประการนี้ ๑๖ ปี ครั้งนั้นเสนาบดีมาตรวจคู่มือ เท้า ถิ่น และช่องหูของเราแล้ว ไม่เห็นความพิการของเรา จึงติเตียนเราว่าเป็นคนกาลกิณี ดังนั้นประชาชนเสนาบดี บุโรหิตทั้งหลายร่วมใจกันให้รับสั่งให้เอาเราไปทิ้ง เราฟังแล้วดีใจว่า การตั้งอธิษฐานของเรานั้นเป็นผลสำเร็จแล้ว

พอดวงอาทิตย์ขึ้นฉายแสง นายสารถีก็อุ้มเราขึ้นรถเข้าไปในป่าแล้วหยุดรถ ลงไปขุดหลุมเพื่อฝังเรา เราแสดงให้เห็นว่าเราเป็นคนปกติ สมบูรณ์ทุกอย่าง การที่เร่อธิษฐานตั้งใจทำอยู่ด้วยวิธีต่างๆ นั้น เราเกลียดพระบิดา พระมารดาก็หาไม่ เพราะเหตุแห่งโพธิญาณนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “**อธิษฐานปรมัตถบารมี**” มีการสะสมทานบารมี สีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี

“เมตตาบารมี”

ในกาลเมื่อเราสุวรรณสามดาบส อันท้าวสักกะเชื้อเชิญมาอยู่ในป่า เรากับราชสีห์และเสือโคร่งอยู่ในป่า ต่างน้อมเมตตาเข้าหากัน เราเข้าไปใกล้ราชสีห์ เสือโคร่ง เสือเหลือง หมี กระบือ กวางดาว

และหมูป่า อยู่ในป่าใหญ่ สัตว์ต่างๆ มีได้สะดุ้งกลัวเรา แม้เราก็
มิได้กลัวสัตว์เหล่านั้น เพราะเรามีกำลังของเมตตาก้ำจุนเรา จึงยินดี
อยู่ในป่าด้วยความสุข

เมื่อเราเป็นพระราชามีนามว่า *ชนนุชชัย* ประกอบด้วยกุศล
กรรมบถ ๑๐ ในกาลนั้น พวกพราหมณ์ชาวกาลิงครัฐได้มาหาเรา ขอ
พระราชขสสารทรงอันมงคลว่า *ชนบทฝนไม่ตกเลย เกิดทุพภิกขภัย
อดอยากอาหารมาก ขอพระองค์ทรงพระราชทานให้เถิด*

เราคิดว่า *ถ้าเราไม่ช่วยเขา ไม่สมควรแก่เรา กุศลทานของ
เราอย่าทำลายเสียเลย* เราได้ให้พระยาคชสารตัวประเสริฐแก่พวก
พราหมณ์นั้นไป พวกอำมาตย์ได้กล่าวว่า *เหตุใดพระองค์จึงให้พระยาคชสารอันประเสริฐ มีชัยชนะในสงครามแก่พวกเขาไป พระองค์จะ
เสวยราชสมบัติได้อย่างไร*

เราได้ตอบว่า *แม้ราชสมบัติเราก็พึงให้ได้ ถึงสรีระของเรา
ก็พึงให้ได้ เพราะสัพพัญญุตญาณเป็นที่รักของเรา*

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “เมตตาบารมี” มีการสะสมทาน
บารมี สีลบารมี ปัญญาบารมี ขันติบารมี อุเบกขาบารมี

“เมตตาอุปปบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็น *โสมนันทบัพพจิต* เกิดในตระกูล
มหาศาล ในกาลนั้น เราเห็นสัตว์โลกเป็นผู้ถูกความมืดครอบงำ จิต
ของเราเบื่อหน่ายจากภพ เหมือนช้างถูกสับด้วยขอ สลดใจ เราเห็น
ความลามกต่างๆ อย่างนี้ จึงคิดว่า *เมื่อไรเราจึงจะออกไปจากเรือน
ไปบวชได้* มีแต่พวกญาติเชื้อเชิญเราด้วยกามโภกทั้งหลาย

เราได้ออกพวกเขาเหล่านั้นว่า อย่ามาเชื่อเชิญเราเลย
น้องชายของเราก็เป็นบัณฑิต ชื่อว่านันทะ ก็ปฏิบัติตามเรา ในกาล
ต่อมาบิดามารดาก็เข้าใจเรา เมื่อนั้นเราและน้องชายพร้อมกับบิดา
มารดาทั้งสอง ก็ได้ละทิ้งโศกสมบัติทั้งหลาย ออกบวชอยู่ในป่า

ในกาลเมื่อเราเป็นพระยาเนื่อ ชื่อ รุรุ ประกอบด้วยศีล
อันยิ่ง เราเข้าไปอาศัยอยู่ ณ รมณีสถานสงัดเงียบ ปราศจากผู้คน
เป็นที่ยินดี โกล่ฝั่งกงคา

ครั้งนั้นบุรุษผู้หนึ่งเจ้าหน้กระโดดลงแม่น้ำ เขาถูกกระแส
น้ำพัดไปในแม่น้ำใหญ่ตลอดคืนตลอดวัน ร้องคร่ำครวญให้คน
ช่วย นำสงสาร ลอยไปในท่ามกลางกงคา เราได้ยินเสียงร่ำร้องให้
นำสงสาร เราสละชีวิตของเรา ว่ายน้ำไปนำเขามายังฝั่ง แล้วบอก
เขาว่า เราขอท่านอย่างหนึ่ง อย่าบอกใครๆ ว่าเราอยู่ที่นี้ แต่เมื่อเขา
ไปยังพระนครแล้ว พระราชาตรัสถาม เขาทูลให้ทราบเพราะต้องการ
ทรัพย์ เขาได้พาพระราชามาที่อยู่ของเรา เรากราบทูลเหตุการณ์
ทุกอย่างแก่พระราชา พระราชาทรงสดับคำของเราแล้วจะยิงบุรุษนั้น
ตรัสว่า เราจักฆ่าคนลามก ผู้ทำร้ายมิตรที่ช่วยเหลือ

เราได้ทูลว่า ข้าแต่พระราชา อย่าทำร้ายผู้นั้นเลย เอาข้า
พระบาทไปตามความประสงค์ของพระองค์เถิด เราตามรักษาศีล
ของเรา ไม่ใช่เรายังมีชีวิตของเรา ทำให้ผู้อื่นต้องเสียชีวิต เราเป็น
ผู้มีศีล เพราะเหตุแห่งโพธิญาณนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “เมตตาอุปปารมี” มีการสะสม

ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี จันตบารมี สัจจบารมี
อริยฐานบารมี อุเบกขาบารมี

“เมตตาปรมัตตบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นพระราชชา พระนามว่า *เอกราช* ในกาล
นั้น เราชักษาศีลอันบริสุทธิ์ปกครองแผ่นดิน สมทานกุศลกรรมมถ
๑๐ ประการ สงเคราะห์มหาชนด้วยสังกัตถุ ๔ ประการ เมื่อเรา
เป็นผู้ไม่ประมาทในประโยชน์โลกนี้และโลกหน้า พระเจ้าโกศล
พระนามว่าทัฬหเสนะ ยกกองทัพมาชิงเอาพระนครไปได้ ทรงบีบ
ให้ขานนิคม ข้าราชการ ทหาร อยู่ในอำนาจทั้งหมดแล้ว ตรีสั่งให้
ขุดหลุมฝังเราเสีย เราเห็นพระเจ้าทัฬหเสนะกับหมู่อำมาตย์ จึงเอา
ราชสมบัติอันมากมายในพระนครของเราเหมือนบุตรสุดที่รัก นี่เป็น
เมตตาของเรา

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “เมตตาปรมัตตบารมี” มีการ
สะสมทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี จันตบารมี
อริยฐานบารมี อุเบกขาบารมี

“อุเบกขาบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นพระยานาค ชื่อ *จัมเปย* มีฤทธิ์มาก
เราเป็นผู้ประพฤติเพียบพร้อมด้วยศีลวัตร เราชักษาอุโบสถอยู่
หมองูได้จับเราให้เล่นร่าอยู่ใกล้ประตูพระราชวัง หมองูต้องการให้
เราแปลงเปลี่ยนสีตัวเป็นสีเขียว สีเหลือง สีแดง เราก็เปลี่ยนไป

ตามความต้องการของเขา ถ้าหากโกรธเคืองผู้นั้นก็พึงทำให้เขาเป็น
เถาถ่านไปได้โดยพลัน ถ้าเราก็อึดจึดเชื่อมจากศีล เมื่อเราเชื่อมจาก
ศีล ประโยชน์อันสูงสุดก็ไม่สำเร็จ กายของเราจะแตกไปก็ตามเถิด
เราจะไม่ทำลายศีลของเรา

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “อุเบกขาบารมี” มีการสะสม
ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี
อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี

“อุเบกขาอุปบารมี”

เมื่อเราเป็นปริพาชกชื่อ *อุฬโรทิต* มีศีลอันงาม เราเห็นภพ
เป็นสิ่งที่น่ากลัว จึงออกบวชเป็นดาบส นางผู้เป็นภรรยาของเรา
ก็ออกบวชด้วยกันเป็นดาปลินี เราทั้งสองจาริกไปตามนิคม มาถึง
พระนครพาราณสี เราทั้งสองได้เข้าไปอยู่ในพระราชอุทยานอัน
สงบเงียบ พระราชาเสด็จมาทอดพระเนตรพระราชอุทยาน ได้ทอด
พระเนตรเห็นนางดาปลินี จึงเข้ามาถามเราว่า *นางพรหมณีคนนี้เป็น
อะไรกับท่าน เป็นภริยาของใคร*

เราได้ทูลว่า *นางดาปลินีนี้มีใช้ภริยาของอาตมภาพ เป็น
ผู้ประพฤติธรรมร่วมกันมา พระราชาทรงกำหนดในนางดาปลินีนั้น
จึงรับสั่งให้พวกราชบุรุษจับนางด้วยกำลัง สั่งให้นำเข้าไปภายใน
พระนคร เมื่อภริยาเก่าผู้ร่วมปฏิบัติธรรมมาด้วยกันถูกจุดคร่าไปความ
โกรธพึงเกิดแก่เรา เราระลึกถึงศีลวัตรได้พร้อมกับความโกรธ
ที่เกิดขึ้น เราข่มความโกรธได้ ณ ที่นั่นเอง ไม่ให้มันเจริญขึ้นมาอีก*

ถ้าใครๆ ฟังเอาหอกอันคมกริบแทงนางดาปสินีนั่น เราก็คงไม่ฟัง
ทำลายศีลของเราเลย เพราะเหตุแห่งโพธิญาณเท่านั้นเอง

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “อุเบกขาอุปปบารมี” มีการสะสม
ทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี
อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี

“อุเบกขาปรมัตตบารมี”

ในกาลเมื่อเราเป็นมหาโสมหังสวัณจิต เรานอนอยู่ใน
ป่าช้า เอาซากศพอันมีแค่กระดูกทำเป็นหมอนหนุน เด็กชาวบ้าน
พวกหนึ่งพากันเข้ามาทำความหยาบช้า ร้ายกาจนานัปการ อีกพวก
หนึ่งรำเริง ใจดี พากันเอาของหอม ดอกไม้ อาหาร และเครื่องใช้
ต่างๆ เป็นอันมากมายให้เรา พวกใดนำทุกข์มาให้เรา พวกใดนำสุข
มาให้เรา เราเป็นผู้มีจิตเสมอแก่เขาทั้งหมด ไม่มีความเอ็นดู ไม่มี
ความโกรธ เราเป็นผู้วางเฉยในทุกข์และในสุข ในยศ และความ
เสื่อมยศ เป็นผู้มิใช่ใจเสมอในสิ่งทั้งปวง

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “อุเบกขาปรมัตตบารมี” มีการ
สะสมทานบารมี ศีลบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี
สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี

จะเห็นได้ว่าการบำเพ็ญ “บารมีแต่ละบารมี” นี้ มีการ
สะสมบารมีทั้ง ๑๐ พร้อมไปด้วยกัน ตามกำลังแห่งปัจจัยที่กระทำ
ของ “บารมี” นั้นๆ ไม่เท่ากัน แต่ก็มีเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

บารมีทั้ง ๓๐ ทศ ที่พระพุทธองค์ทรงเล่าถึงการบำเพ็ญ

สะสมบารมีมาในสี่แสนอสงไขยกัปนั้น พระพุทธรองค์ทรงเกิดในภพ
ภูมิเทวดา ภพภูมิมนุษย์ ภพภูมิสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์สี่เท้า สัตว์
สองเท้า และที่ยกมาให้เห็นนี้เป็นส่วนน้อยนิดที่พระพุทธรองค์ได้
บำเพ็ญมา

เราจะเห็นได้ว่า เทวดา มนุษย์ สัตว์ ก็มีจิตวิญญานที่จะ
สร้างสม “บารมี” ให้แก่ตนได้เหมือนกัน แต่จะได้ตามการกระทำ
ของแต่ละชีวิตไม่เท่ากัน

ผลบุญ ผลบาป ให้ผลอย่างไร

พระนางมัลลิกาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แล้วทูลถาม
พระพุทธองค์ว่า

อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้มี
ผิวพรรณทราม รูปชั่ว และยากจน ขัดสนทรัพย์ ทั้งต่ำศักดิ์

อะไรหนอเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้มี
ผิวพรรณทราม รูปชั่ว ไม่น่าดู แต่เป็นคนมั่งคั่ง มีทรัพย์ มีโภคทรัพย์
และสูงศักดิ์

อะไรหนอเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้มี
ผิวพรรณงาม รูปสวย น่าดู น่าชม น่าเลื่อมใสยิ่งนัก แต่เป็นคน
ยากจน ขัดสนทรัพย์ และต่ำศักดิ์

อะไรหนอเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้มี
ผิวพรรณงาม รูปสวย น่าดู น่าชม น่าเลื่อมใส ทั้งมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก
มีโภคสมบัติ และสูงศักดิ์

พระพุทธองค์ได้ตรัสว่า

ดูกร พระนางมัลลิกาเทวี บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มักโกรธ มากไปด้วยความแค้น ถูกว่าแม่เล็กน้อยก็ขัดเคือง ฉุนเฉียว กระทบกระเพื่อม กระด้างกระเดื่อง แสดงความไม่พอใจให้ปรากฏ เป็นผู้ไม่ให้ทานในวัตถุสิ่งของ ของกิน ของใช้ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และเป็นผู้มีจิตริษยาในลากสักการะ การบูชาของผู้อื่น กีดกัน ตัดรอน เมื่อตายไปแล้ว กลับมาเกิดอีกในชาติใดๆ ย่อมเป็นผู้มี ผิวพรรณทราม รูปชั่ว ไม่น่าดู ยากจน ขัดสน ทรัพย์ และต่ำศักดิ์

บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มักโกรธ ถูกว่าแม่เล็กน้อย ก็ขัดเคือง ฉุนเฉียว กระด้างกระเดื่อง เป็นผู้ไม่ให้ทานในวัตถุสิ่งของ ของกิน ของใช้ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และเป็นผู้ไม่มีจิตริษยาในลากสักการะและการบูชาของผู้อื่น ไม่กีดกัน ตัดรอน เมื่อตายไปแล้ว กลับมาเกิดอีกในชาติใดๆ ย่อมเป็นผู้มีผิวพรรณทราม รูปชั่ว ไม่น่าดู แต่เป็นคนมีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก และสูงศักดิ์

บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ไม่มักโกรธ ไม่ฉุนเฉียว ไม่มากไปด้วยความคับแค้นใจ ถูกว่าแม่มากก็ไม่ขัดเคือง ไม่กระทบกระเพื่อม กระด้างกระเดื่อง ไม่แสดงความโกรธ ความขัดเคือง ไม่พอใจให้ปรากฏ แต่เป็นผู้ไม่ให้ทานในวัตถุสิ่งของ ของกิน ของใช้ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และเป็นผู้มีจิตริษยาในลากสักการะและการบูชาของผู้อื่น กีดกัน ตัดรอน เมื่อตายไปแล้วกลับมาเกิดอีกในชาติใดๆ ย่อมเป็นผู้มีผิวพรรณงาม รูปสวย น่าดู น่าชม แต่เป็นคนยากจน ขัดสน ทรัพย์สมบัติ และต่ำศักดิ์

บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ไม่มักโกรธ ไม่มากไปด้วย ความคับแค้นใจ ถูกว่าแม่่มากก็ไม่ขัดเคือง ไม่ฉุนเฉียว ไม่กระพืด-กระเพียด ไม่กระด้างกระเดื่อง ไม่แสดงความโกรธ ความขัดเคือง ให้ปรากฏ เป็นผู้ให้ทานในวัตถุสิ่งของ ของกิน ของใช้ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เป็นผู้ไม่มีจิตริษยาในลาภสักการะและการบูชาของผู้อื่น ไม่กีดกัน ตัดรอน เมื่อตายไปแล้วกลับมาเกิดอีกในชาติใดๆ ย่อม เป็นผู้มั่งคั่ง รวยงาม น่าดู น่าชม ยิงนัก ทั้งเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก และสูงศักดิ์

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสแล้ว พระนางมัลลิกาเทวี ได้ทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในชาติอื่น ชะรอยหม่อมฉันจะเป็นผู้มักโกรธ มากไปด้วยความคับแค้นใจ ถูกว่าแม่เล็กน้อยก็ขัดเคือง ฉุนเฉียว กระพืดกระเพียด กระด้างกระเดื่อง แสดงความโกรธ ไม่พอใจให้ ปรากฏ ในบัดนี้ หม่อมฉันจึงมีผิวพรรณทราม รูปชั่ว ไม่น่าดู แต่ หม่อมฉันคงจะให้ทานในวัตถุสิ่งของ ของกิน ของใช้ เสื้อผ้า ที่อยู่ อาศัย หม่อมฉันจึงเป็นคนมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก และหม่อมฉันคงจะไม่มีจิตริษยาในลาภสักการะและการบูชาของผู้อื่น หม่อมฉันจึงมีศักดิ์สูง ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภาษิตของพระองค์ แจ่มแจ้งนัก บัดนี้หม่อมฉันขอถึงพระผู้มีพระภาค พระธรรม พระสงฆ์ว่าเป็นสรณะตลอดชีวิต

และพระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ผลบุญ วาสนาบารมี หรือ ผลบาป สันดานบารมีนั้น เนื่องจากการกระทำ แล้วให้ผลเป็น วิบากกรรมที่เป็นบุญ และผลวิบากกรรมที่เป็นบาป ให้ตนได้รับ

ผลกรรม มี ๑๒ ประการต่างๆ กัน ดังนี้

๑. ทัศนคติกรรม เป็นกรรมหนัก กรรมแรงที่ส่งผลบุญผลบาปให้ตนได้รับในปัจจุบันทันตา เช่น คนตกปลา ตัดสายเบ็ดขึ้น ตัวเบ็ดตัวดักเข้าตาตนเองทำให้ตาบอด หรือคนที่เอาไฟฟ้าไปช้อนปลา ไฟฟ้าดูดตัวเองตาย เหตุเพราะความหลง ความโลภ เกิดผลบาปทันตาเห็น

ดังเรื่องของชายผู้หนึ่ง มีความทุกข์ทรมานจิตใจอยู่ตลอดเวลา ได้เล่าว่า เมื่อตอนที่เขาจะแต่งงาน เพื่อนที่ทำงานด้วยกันมาบอกว่า จะเอาเนื้อควายมาให้เขา ๑ ตัว เขารู้วิธีของเพื่อนจึงห้ามไม่ให้ทำเพราะจะเป็นบาป แต่เพื่อนก็ไม่เชื่อเพราะหลงในอำนาจว่าตนทำได้ เมื่อถึงวันงาน เพื่อนก็เอาเนื้อควายมาให้เขาทำอาหารเลี้ยงกัน เขาก็พูดไม่ออก เมื่อเจ้าของควายรู้ว่าควายหายไปก็ออกติดตามหา เมื่อไปพบซากควายเขาก็เสียใจมาก มีความโกรธแค้นอาฆาต ทำพิธีสาปแช่ง และรู้ว่าใครเอาควายไป จึงร้องเรียนไปถึงหัวหน้าใหญ่ หัวหน้าส่งเจ้าหน้าที่มาสอบสวนก็ไม่ได้เรื่อง ได้ราวอะไร เพราะไม่มีใครกล้าเป็นพยานรู้เห็น ตัวผู้เล่าเรื่องนี้ก็มีแต่ความไม่สบายใจ เป็นทุกข์ว่าตนเป็นต้นเหตุ เขาไม่มีความสุขเลยตลอดเวลา และหลังจากแต่งงานผ่านไป ๒ ปี บ้านเขาก็ถูกไฟไหม้ เอาทรัพย์สินออกไม่ได้เลย เป็นคนหมดเนื้อหมดตัว

ต่อมาจากนั้นไม่นาน ก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นอีก โดยคนงานวิ่งมาบอกว่า เพื่อนคนนั้นถูกระเบิด เขารีบไปดูที่เกิดเหตุ เห็นเพื่อนถูกระเบิดตัดแขนตัดขา ร้องเสียงเหมือนควายที่กำลังจะสิ้นใจ เขา

เข้าไปประคอง เพื่อนพูดเป็นห่วงๆ ว่า เรา-เราเข้าใจผิดว่าเรื่องเวรกรรมไม่มี บุญบาปไม่มี ดุชิ ไอ้ควายตัวนั้นมันคอยจ้องจะชีวิตกัน ช่วยกันด้วย และแล้วก็สิ้นชีวิตไป ส่วนลูกน้องที่ร่วมกันฆ่าควายตัวนั้นอีก ๕ คนด้วยกัน ก็ได้ผลกรรมด้วยกัน บางคนใส่ไหลออกมาเป็นชิ้นๆ บางคนเนื้อถูกเฉือนออกจากตัว เหมือนเฉือนเนื้อควาย แต่แต่ละคนได้รับทุกข์ทรมานอยู่ ๓ วัน จึงตายหมด ยกเว้นคนขับรถที่ไม่มีส่วนร่วมในการฆ่าควายนั้นอยู่เฝ้ารถ ห่างไกลจากแรงระเบิดนี้แหละเขาว่า คนดีสี่คும் ผู้กระทำความบาปทุกคนต้องได้รับผลกรรมหนักตามที่ตนได้กระทำไว้อย่างไรกับควาย ก็ได้รับผลกรรมอย่างนั้นในปัจจุบันนี้

๒. อุปัชชาเวทนิยกรรม เป็นกรรมที่ให้ผลในชาติหน้า เช่น คนที่เกิดมาในปัจจุบันชาตินี้ เพราะผลของวิบากกรรมในอดีตส่งผลมาให้เกิด

บางคนเกิดมามีรูปร่างสวยงาม และอยู่ในตระกูลที่มั่งมีศรีสุข อันนี้เป็นผลบุญที่ทำไว้ในอดีต

บางคนเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน ข้ำรูปชั่วตัวดำ หรือพิการพิการ อันเป็นผลบาปที่ทำไว้ในชาติก่อน

บางคนเกิดมาในพ่อแม่ยากจน ขัดสน แต่มีรูปร่างสวยงาม

บางคนเกิดมาในพ่อแม่ร่ำรวย แต่มีรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์

บางคนเกิดมาในพ่อแม่ที่มีพอกินพอใช้ และมีรูปร่างหน้าตาดี นี้ก็เพราะผลของบุญบาปที่ทำไว้กำกึ่งกัน

ใครๆ ก็ไม่อยากจะเกิดในพ่อแม่ที่ยากจน และใครๆ ก็ไม่
อยากเกิดมารูปร่างหน้าตาขี้ริ้ว อยากเกิดมารูปร่างสวย พ่อแม่ร่ำรวยกัน
ทั้งนั้น แต่เพราะไม่รู้บุญ ไม่รู้บาป มัวเมาอยู่ในอบายมุข ด้วยความ
หลง โลก โกรธ ไม่เข้าใจ ไม่เข้าถึง ไม่ปฏิบัติอยู่ในศีลในธรรม
คำสั่งสอนของพระพุทธองค์ กระทำตามความคิดเห็นของตน เป็น
บุญบ้าง เป็นบาปบ้าง ด้วยไม่เชื่อกฎแห่งกรรม ว่ากรรมเป็นกำเนิด
กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ทุกคนต้องมาเกิดตามกรรม
ที่ตนทำไว้ จะเลือกเกิดไม่ได้ ถึงบางคนทำดี มีความซื่อสัตย์สุจริต
แต่ไม่เจริญก้าวหน้าสมใจตน หรือบางคนทำชั่ว กลับเจริญร่ำรวย
จึงมักพูดกันว่า *ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป*

๓. อปรापริยเวทนิยกรรม เป็นกรรมที่ให้ผลชนิดไล่ตาม
เปรียบเหมือนสุนัขไล่เนื้อ เมื่อมันไล่ทันก็กัดทันที เช่น ผู้ที่ไปงม
ของและทำร้ายเจ้าของแล้วพยายามหลบหนี เจ้าหน้าที่ก็พยายาม
สืบจับ ติดตามไล่ทันจับได้ บางทีก็เจ็บตัวหรือถึงตาย อันเป็นผล
บาปกรรมที่คอยไล่ตามอยู่ตลอดเวลาที่ไปหลบๆ ซ่อนๆ

มีเรื่องของคนขับรถแท็กซี่คนหนึ่ง ขับรถชนคนตายแล้ว ขับรถหนี ไม่ช่วยเหลื่อ วันหนึ่งพาลูกเมียไปนั่งกินอาหารในร้านแห่งหนึ่ง เมียได้ใช้ให้ลูกคนโตไปซื้อขนมมาให้น้องกิน สักครู่ก็มีเสียงร้องว่ารถชนคน เมียบอกให้พ่อออกไปดู พ่อกลับพูดว่า ช่างหัวมัน ให้ชนกันตายโหงยิ่งดี ถ้าออกไปดู เดี่ยวก็ต้องพามันไปโรงพยาบาลฟรีหรอก เมื่อมีเสียงเขาคดแฉกรถที่จอดอยู่หน้าร้านก็บ่นว่า ระวังละซิку ต้องส่งมันไปโรงพยาบาลอีกแล้ว เมียก็อ่อนวอนให้ไปช่วยเขาหน่อย คิดว่าเอาบุญก็แล้วกัน

เมื่อออกมาหน้าร้าน คนขับแท็กซี่และเมียต้องตกตะลึงใจหาย เมื่อเห็นว่าผู้ที่ถูกรถชนนั้นคือลูกของตนเอง และก็เข้าไปแล้วเพราะเอาไปส่งไม่ทันถึงโรงพยาบาล ลูกก็ตาย คนขับรถแท็กซี่ร้องไห้และพูดว่า เกรกรรมตามกฏทันแล้วหนอ

อีกเรื่องหนึ่ง เพื่อนเล่าว่า เขาชอบกินต้มหมูและต้องกินทุกวัน เมื่อกินอยู่ได้ ๑ เดือน เขาต้องเข้าโรงพยาบาล เพราะเกิดความเจ็บปวด หมอตัดตับทิ้งไปส่วนหนึ่ง เขาพูดว่ากรรมตามเขาเร็วจริง เขาจึงเห็นผลของการไม่รู้บุญ ไม่รู้บาป และเห็นความพยายามของสัตว์ก็ได้ตามได้เช่นกัน

๔. อโหสิกรรม เป็นการให้อภัย ไม่ถือโทษ ไม่ถือโกรธ ไม่ผูกใจเจ็บ เช่น เด็กๆ ทะเลาะกัน ทูตตีกัน เมื่อกลับมาบ้าน พ่อสอบถามลูกว่าเรื่องราวเป็นอย่างไรกัน ลูกไม่กล้าโกหกพ่อก็เล่าความจริงให้ฟัง พ่อรู้ว่าลูกตนเองทำผิดก็ลงโทษลูก และสอนลูกให้

เข้าใจ ลูกก็รับจะไม่ทำเช่นนั้นอีก แล้วพ่อก็พาลูกไปขอโทษอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายนั้นกำลังโกรธที่ลูกของตนถูกรังแก เมื่อเห็นพ่อควิวาทของลูกคนทำโทษลูกแล้วยังพามาขอโทษ และยังให้ตนทำโทษลูกของเขาอีก ความโกรธก็หาย เกิดความนับถือ รักน้ำใจในความเที่ยงธรรมของผู้เป็นพ่อเด็กควิวาทของลูกตน ก็เลยสงสารเด็กที่ถูกพ่อตีและให้อภัย ไม่ถือสาหาความสืบต่อ และให้เด็กคืนดีกัน สวมกัศปรงดอกกัน ให้อภัยซึ่งกันและกัน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ก็เป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน เป็นการให้อโหสิกรรม ไม่มีจิตอาฆาต และพยายามจองเวรกัน เหมือนพืชลั่นยาง ปลูกไม่ขึ้น

๕. ชนกรรม เป็นกรรมแต่ง ก่อให้เกิดผลลัพธ์เนื่องจากปัจจัยแห่งการกระทำนั้นๆ ไม่ว่าจะทำกรรมดี บุญ ทำกรรมชั่ว บาป ให้ได้รับผลในชาตินี้และชาติหน้า ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า เมื่ออดีตชาติพระองค์ได้ทำกรรมชั่ว โดยฆ่าน้องชายต่างมารดา ด้วยการผลักตกเหว แล้วเอาหินทับน้องชายตาย มาชาตินี้จึงถูกพระเทวทัตผลักก้อนหินมาโดนพระบาทของพระองค์หื้อเลือด แม้แต่พระพุทธองค์ก็ยังคงต้องได้รับผลของชนกรรม ก่อเกิดผลลัพธ์ตามมาถึงชาตินี้

และเรื่องชายผู้หนึ่งกระทำความดี โดยเขามีแม่ มีน้อง ๒ คน ตนเองต้องรับผิดชอบครอบครัว และเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ในหน้าที่การงาน เจ้านายเมตตาปราณี เมื่อจะถึงเวลาเกณฑ์ทหาร ต้องลาออกไปเป็นทหาร เจ้านายก็เมตตาให้เงินพิเศษเพิ่มเป็น

รางวัล เมื่อเขาไปเป็นทหาร การใช้จ่ายทางบ้านก็ฝืดเคือง เขา
สงสารแม่ต้องทำงานหนัก ล้มป่วยลง เขาคิดถึงเจ้านายที่เคย
เมตตาปรานี เขาจึงเอาโฉนดที่ดินไปขอความช่วยเหลือจากเจ้านาย
โดยเล่าชีวิตความเป็นไปในครอบครัวให้เจ้านายฟัง เจ้านายก็เห็นใจ
รับจ้างองไว้วางใจเป็นพิธิ ไม่มีการผูกมัดอย่างใด

เมื่อได้เงินมาแล้ว เขาก็พาแม่ไปรักษาอย่างดี ไม่ซ้ำแม่ก็
หายป่วย เขาจึงบอกแม่ให้รู้ว่า เขาเอาโฉนดไปจ้างองไว้กับเจ้านาย
เพื่อใช้จ่ายรักษาแม่ ส่วนเงินที่เหลือนี้ตั้งใจว่าจะเอาไปลงทุนค้าขาย
แต่ก็ยังไม่แน่ใจ ก็พอดีมีเพื่อนเดือดร้อนมาขอร้องให้ช่วย เพราะไป
เอาเงินในหน่วยงานมาใช้ เพื่อรักษาแม่และลูกซึ่งเกิดป่วยพร้อมกัน
เจ้าหน้าที่เขาจะมาตรวจ เขายังไม่มีเงินคืน เขาเห็นใจและสงสาร
เพื่อนจึงให้เงินไปจำนวนหนึ่ง

เมื่อเขาพ้นจากการเป็นทหารก็รีบไปหาเจ้านายขอทำงาน
เจ้านายก็ยินดีรับเข้าทำงานให้อยู่ใกล้ชิด เขาทำงานด้วยความตั้งใจ
ขยันขันแข็ง อดทน ซื่อสัตย์ แม่ป่วยก็ไม่ยอมลาพัก ทำงานด้วยความ
อุตสาหะ ทำไปได้ ๒ ปี เพื่อนๆ ได้เงินเดือนขึ้น แต่เขาไม่ได้
เงินเดือนขึ้น มีเพื่อนๆ อิศาริษยาที่เห็นเขาใกล้ชิดเจ้านาย แต่เมื่อ
เห็นเขาไม่ได้เงินเดือนขึ้นก็กลับสงสาร เห็นใจ แต่เขาก็ไม่รู้รู้สึก
เสียใจ เพราะรู้จักในความเมตตาของเจ้านาย และโดยไม่คาดคิดมา
ก่อน เจ้านายเกิดล้มป่วยหนักอย่างกะทันหัน

วันหนึ่งเจ้านายเรียกเขาให้ไปพบสองต่อสอง แล้วให้เขาไป
หยิบซองกระดาษสีน้ำตาลขนาดใหญ่ จำหน่ายซองถึงเขา และบอก

ให้ไปเปิดดูที่บ้าน และถามว่า *ทำไมไม่มาเยี่ยมเลย*

เขาบอกว่ามาเยี่ยมหลายหนแล้ว แต่คนในบ้านนี้ไม่ให้เข้าเยี่ยม เมื่อกลับมาบ้านก็เปิดซองดู เห็นมีธนบัตรจำนวนมากพร้อมทั้งโฉนดที่ดิน สัญญาเช่า และจดหมายบอกมอบโฉนด ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทั้งหมดให้เป็นสิทธิของเขา เป็นรางวัลแห่งความดีที่เขาเป็นลูกที่ดี เป็นพี่ที่ดี เป็นมิตรที่ดี เป็นลูกจ้างที่ดี เป็นคนซื่อสัตย์ สุจริตและขยัน ซึ่งเจ้านายได้เห็น ได้รู้ ได้พิสูจน์ คุณากรกระทำของเขาตลอดเวลานี้แหละเป็นกรรมก่อผลเกิดผลลัพธ์ของการกระทำดี เป็นบุญทำกรรมแต่งให้ได้ในปัจจุบันชาตินี้

๖. อุปัตถัมภกกรรม เป็นกรรมสนับสนุนได้ดีขึ้นหรือเลวลง ตามเหตุปัจจัยที่ตนได้กระทำให้เกิดผลบุญ เกิดผลบาปยิ่งขึ้นในปัจจุบันชาตินี้ เมื่อทำด้วยจิตเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเจือจานผู้อื่นโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนอย่างใดเลย ให้ได้เห็นผลในปัจจุบันชาตินี้ เช่น เด็กหญิงสองพี่น้องกำลังเล่นกันอยู่ที่ลานดิน หน้ากระท่อม มองไปเห็นผู้เฒ่าท่าทางจะหมดแรง จึงวิ่งไปพยุง พามา นั่งพักที่หน้ากระท่อมชานา ตั้งอยู่โดดเดี่ยว แล้วก็เอาน้ำไปตักน้ำฝน และเด็ดใบจากที่ชายคาใส่ลงไปในขันน้ำ แล้วเอามาให้ผู้เฒ่านั้นดื่ม แก่ต้องค่อยๆ ดื่ม เพราะต้องคอยเขี่ยใบจากออก ตอนแรกๆ แก้มโหน่เด็ก แต่เมื่อดื่มไปแล้วสบายใจขึ้น จึงถามเด็กว่า *เอาใบจากใส่ลงไปทำไม* เด็กก็บอกว่า *ผู้ใหญ่สั่งว่า เมื่อจะเอาน้ำให้คนที่เดินทางไกลๆ มาเหนื่อยๆ ดื่ม ให้เอาใบจากใส่เพื่อเขาจะได้ไม่รับดื่ม เพราะจะทำให้เกิดสำลักน้ำเป็นอันตรายได้*

ผู้เฒ่าได้ฟังก็ชอบใจ และรู้สึกหิวโหย บอกขอข้าวเด็กกิน เด็กทั้งสองก็รีบไปช่วยกันหุงต้มข้าว กับย่างปลาเค็มมาให้ผู้เฒ่ากิน แล้วให้นอนพัก

เมื่อพ่อแม่กลับจากทำงานมาถึงบ้าน ก็รีบบอกให้พ่อแม่รู้ พ่อแม่ก็ชมลูกว่าทำดีแล้ว และให้ผู้เฒ่านั้นพักอยู่ด้วย และทั้งครอบครัวก็เอาใจใส่ ดูแล จนผู้เฒ่าแข็งแรงดีแล้วก็ลากลับบ้าน และได้ขอตั้งชื่อเด็กทั้งสองคน คนพี่ให้ชื่อ*เมตตา* คนน้องให้ชื่อ*กรุณา*

หลังจากผู้เฒ่าเดินทางกลับไปไม่นาน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ก็มาบอกให้เด็กหญิงเมตตาและกรุณาไปรับโอนที่ดิน ๒๐๐ ไร่ พ่อแม่ของเด็กก็ไม่คิดว่าการกระทำของลูกจะเกิดลาก่อนใหญ่อย่างนี้ และต่อจากนั้นอีกไม่นาน เด็กหญิงทั้งสองก็ได้รับมรดกตึกแถวที่ในกรุงเทพฯ และเงินสดอีกไม่ใช่น้อย เหตุเพราะผู้เฒ่าที่ครอบครัวนี้ช่วยเหลือได้ถึงแก่กรรม ได้ทำพินัยกรรมแบ่งให้เด็กทั้งสองคนนี้ ก็เพราะเด็กมีจิตเมตตา สงสาร กรุณาช่วยเหลือผู้เฒ่าในยามยาก โดยไม่ได้หวังผลตอบแทนอย่างใดเลย และเพราะพ่อแม่สั่งสอน ลูกให้เป็นเด็กดี ครอบครัวจึงประสบผลบุญ สนับสนุนให้เกิดลาก มีความสุข ความเจริญยิ่งขึ้น

๗. **อุปปีพกกรรม** เป็นกรรมเร่งรัดให้เกิดผล ให้ได้รับผลบุญผลบาปเร็วยิ่งขึ้น เช่น เมื่อจิตคิดจะทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นบุญ เป็นสิ่งดีงาม ก็มีผู้มาช่วยให้งานนั้นสำเร็จไปได้รวดเร็วอย่างไม่มีคิดว่าจะสำเร็จได้เร็วอย่างนี้ เป็นการเพิ่มพูนบุญให้เกิด

ความสุขความเจริญยิ่งขึ้น หรือเมื่อคิดจะทำบาป ฆ่าสัตว์ หรือ ต้องการได้ทรัพย์ ก็มีผู้มีชักชวนไปประกอบกรรมชั่วให้ได้ทรัพย์มา สมใจตน เป็นการเพิ่มพูนบาปให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน ยิ่งๆ ขึ้น หรือเมื่อเราทำงานด้วยความตั้งใจ ขยันขันแข็ง ผู้ใหญ่ ก็ยินดีส่งเสริม สนับสนุนให้การทำงานเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น หรือถ้า เป็นคนขี้เกียจ ไม่ขยัน คอยหลบเลี่ยง ผู้ใหญ่เห็นก็ไม่สนับสนุน หรือให้ออกจากงานไป ก็เกิดความทุกข์ท้อถอมตน โดยไม่คิดไม่ฝันได้

ผลกรรมของคนคนหนึ่งเกิดจากโทสะ ก่อเกิดผลกระทบ เร่งรัดให้เกิดแก่ตนได้เร็วยิ่งขึ้น คือ เขาได้ไปช่วยเป็นแม่ครัวทำ อาหารเลี้ยงพระที่วัด ๓ วัน เขามีหน้าที่แกงเนื้อ เมื่อเขาต้มน้ำแกง ไข่แล้ว หยิบชิ้นเนื้อออกมาวางไว้บนเขียง แล้วลุกขึ้นไปหยิบของ อย่างอื่นอีก แต่พอหันกลับมา ก็เห็นหมาคาบเนื้อชิ้นนั้นไป เขา โกรธมาก มองลงไปใต้ถุน เห็นหมาตัวนั้นกำลังกินเนื้อชิ้นนั้นอยู่ ด้วยความโกรธ เจ็บใจ ขาดสติ ไม้รู้ดี ไม้รู้ชั่ว ไม่นึกถึงบาปบุญคุณ โทษ เขายกหม้อน้ำแกงเดือดๆ อยู่บนเตา เทราดลงไปที่หมาตัวนั้น โดนเต็มตัว มันร้องดินทูนทुरายและตายไป

วันรุ่งขึ้นเขาก็แกงถวายพระอีก เมื่อแกงเสร็จแล้วก็ยกไป ถวายพระ สถานที่พระนั่งฉันนั้นเป็นศาลายกสูง เมื่อเขายกหม้อ แกงนั้นมาถึงศาลา ก็เรียกคนบนศาลาให้มาช่วยรับ เพราะไม่ใช่แกง หม้อเล็ก เมื่อยกส่งให้ผู้รับเห็นว่าคนข้างบนรับแล้วก็ปล่อยมือ แต่ ผู้รับยังรับไม่ถนัดมือ หม้อแกงนั้นกำลังร้อนๆ ก็ราดลงบนตัวเขา ทั้งตัว ล้มลงดินทูนทुरาย ปวดเสียบปวดร้อน ทรมานถึงตาย นี่เป็น

ผลกรรมที่เร่ร่อนให้ได้รับผลบาปเร็วยิ่งขึ้น

๘. อุปมากรรม เป็นกรรมแรง เป็นกรรมที่ตัดรอน กรรมเก่า ไม่ว่าบุญหรือบาปให้ได้รับผลของการกระทำ กรรมในปัจจุบันชาตินี้ เช่น ครอบครัวหนึ่ง แม่กับลูกชายอยู่ด้วยกันมาด้วยความสงบสุข ลูกชายก็ดูแลและเอาใจใส่ เลี้ยงดูแม่เป็นอย่างดี เมื่อแม่เห็นว่าลูกชายเป็นลูกที่ดี มีความกตัญญูรู้คุณแม่ เมื่อลูกชายโตเป็นผู้ใหญ่ สมควรมีครอบครัวได้แล้ว จึงจัดการแต่งงานให้ และเห็นว่าตนแก่แล้ว อยู่ไปอีกไม่นานก็ตาย จึงยกทรัพย์สินเงินทองและบ้านเรือนให้ลูกชาย ตนเองจะขอยุ่ไปวันๆ หนึ่งเท่านั้น

แต่อนิจจา เมื่อลูกชายมีเมียแล้วก็ไปหลงเมียที่มีจิตใจไม่ดี ไม่เอาใจใส่ ดูแลแม่ และเชื่อคำพูดของเมียมากกว่าคำพูดของแม่ หาเรื่องไล่แม่ออกจากบ้าน แม่แม่จะอ่อนวอนขอยุ่เท่าไรก็ไม่ยอมให้อยู่ ไม่ได้นึกถึงพระคุณของแม่เลย

ผลกรรมนี้ทำให้คนรังเกียจ ดูถูกดูแคลน ทั้งเพื่อนบ้าน และที่ทำงาน เกิดความเสื่อมเสีย แต่ลูกก็ไม่รู้สึก และหลังจากที่ไล่แม่ออกจากบ้านไปประมาณ ๒ เดือน เขาก็ขี้จักรยานยนต์ไปทำงานไปชนท้ายรถเมล์ที่จอดอยู่ข้างทางเต็มแรง หัวน็อกพื้นสลบไป

เมื่อรู้สึกตัวขึ้นมาก็ได้สติรู้ สำนึกถึงพระคุณของแม่ รู้ว่าตัวทำไม่ดีกับแม่มาก ร้องให้คิดถึงแม่ รู้สำนึกถึงความผิดที่ตนทำกับแม่ ร้องขออภัยต่อแม่ แต่ก็สายไปเสียแล้ว เมื่อกรรมตัดรอนมาทันไม่พ้นไปได้ การกระทำกับแม่แบบนี้เป็นกรรมแรง แม้เคยทำดีกับแม่มามากมายก็ตามที และแม่ซึ่งรักลูกจะให้อภัยลูกก็ช่วยไม่ให้ลูก

พ้นไปจากวิบากกรรมแรงนี้ไม่ได้ เพราะเป็นกรรมตัดรอนผลกรรม
เก่าที่ได้ทำไว้

๘. **ครุกรรม** เป็นกรรมหนัก ถ้าเป็นฝ่ายทำอนันตริยกรรม
เป็นการทำความชั่วแรงร้ายไว้ เป็นบาปหนัก แม้มาทำความดี
สร้างสมบุญบารมีไว้มากมายเพียงใด อุปฆาตกรรมจะมาช่วยตัดรอน
กรรมเก่าที่เป็นบาปหนักนั้นไม่ได้เลย เช่น พระโมคคัลลานะ พระ
สาวกฝ่ายซ้าย แม้ท่านบรรลุพระอรหันต์ มีบุญบารมีมากมายแล้ว
ก็ตาม ท่านก็ยังต้องถูกโจรฆ่า แม้ท่านจะมีอิทธิฤทธิ์ ฆ่าไม่ตาย
แต่ท่านก็รู้ว่าเพราะผลกรรมในอดีตชาติที่ท่านได้พยายามฆ่าแม่
ท่านจึงต้องรับผลวิบากกรรมนี้ถึง ๕๐๐ ชาติ และในชาติสุดท้าย
ท่านก็ยอมชดใช้กรรมให้โจรฆ่าตาย

๑๐. **พหุกรรม** เป็นกรรมก่อเกิดด้วยความเคยชิน เช่น
ชอบหยิบของพ่อแม่พี่น้อง ไม่ขออนุญาตก่อน ต่อไปที่หยิบของ
เพื่อนฝูง คิดว่าหยิบใช้ก่อนไม่เป็นไร เขาไม่ถือสา ไม่ชี้ขโมย หรือ
บางคนไปกินอาหารตามภัตตาคาร เมื่อกินแล้วใช้ผ้าเช็ดมือเสร็จ
แล้วก็นำไปใส่กระเป๋าเสื้อกลับบ้านโดยไม่ตั้งใจจะเอา แต่เพราะความ
เคยชิน เมื่อใช้เสร็จก็ใส่กระเป๋า หรือครอบครวที่พ่อแม่เห็นลูกชอบ
ไปเอาของผู้อื่นมาเล่น พ่อแม่ก็ชอบใจ เด็กก็เลยติดนิสัยขี้ลักขี้ขโมย
เกิดความเคยชินการหยิบฉวยเป็นนิสัย หรือชอบพูดคำด่าคำ ชอบ
พูดโกหก พูดหลอกล่อ เป็นเรื่องสนุก เกิดความเคยชิน ไม่พูดแล้ว
ไม่สบายใจ เป็นการสะสมบาปกรรมให้ใครๆ เขาไม่เชื่อถือ ไม่ไว้
วางใจ คนดูถูก

๑๑. อาสันกรรม เป็นกรรมที่นำไปเกิดเมื่อจวนตาย เพราะอุปาทาน ยึดมั่น ผูกพันสิ่งที่ตนทำไว้ เป็นสัญญาที่จดจำไว้ไม่ลืม เมื่อใกล้จะตาย อุปาทานเรื่องใดแรงก็จะขึ้นมา จะนำวิญญูณนั้นให้เกิดไปตามอุปาทานนั้น เช่น คนฆ่าหมู เมื่อใกล้จะตายจะรำร้อง ดิ้นรน ทำอาการเหมือนหมูที่ถูกฆ่า หรือบางคนจะเกิดเป็นแผลที่คอตรงที่เชือดคอหมูนั้น แสดงให้เห็นก่อนจะตายว่าได้ก่อภพสร้างชาติที่จะเกิด ให้เห็นตามแรงของกรรมที่จะนำไปเกิดตามวิบากกรรมนั้นๆ

ถ้าผลวิบากบุญกุศลที่ทำไว้มีกำลัง จิตใจเมื่อใกล้จะตายก็สงบเย็น ย่อมไปเกิดสู่สุคติที่ดีงาม เรียกว่าสวรรค์

ถ้าผลบาปมีกำลังแรง ย่อมไปเกิดสู่ทุกคติที่ต่ำช้า เรียกว่านรก เปรต สัตว์ เดรัจฉาน เปรียบเหมือนโคที่อยู่หน้าประตูคอก พอเปิดคอก ตัวที่อยู่หน้าประตูก็ออกไปก่อนทันที

๑๒. กตัตถกรรม เป็นกรรมที่ได้รับผลโดยไม่เจตนาหรือจงใจ เช่น นั่งอยู่หน้าบ้านดีๆ รถก็วิ่งมาชนบาดเจ็บหรือถึงตาย โดยคนขับรถไม่ได้เจตนาหรือจงใจจะทำเลย หรือเอาปืนออกมาล้างขัด ขึ้นลำคูดุ เกิดมีกระสุนวิ่งไปโดนลูกตนเอง หรือไปโดนคนอื่นบาดเจ็บหรือถึงตาย ต้องเสียใจ ทุกข์ทรมาน ต้องเสียเงิน เสียเวลา หรือต้องติดคุกตะราง หรืออยู่ดีๆ ก็ได้ลาภได้ยศอันเป็นผลพลอยได้ร่วมกับผู้อื่นโดยที่ผู้ให้ก็ไม่ได้มีเจตนา หรือจงใจจะให้เรา อันเป็นบุญกุศลที่เรากระทำโดยไม่เลือกที่รักที่ชัง

มีเรื่องทำให้สัตว์ตายโดยไม่เจตนาหรือจงใจเลย แต่สัตว์

นั้นมีความพยายาม ไม่โอหสิกรรมให้ก็ต้องรับผลกรรมนั้น ดังเรื่องที่จะเล่านี้

ข้าพเจ้าขี่รถจักรยานไปเที่ยวน้ำตกพลิว จ.จันทบุรี ขากลับลงจากเขา เกิดอุบัติเหตุ รถจักรยานพุ่งจากเขาลงมา ข้าพเจ้าไม่รู้สึกตัวอยู่ ๗ วัน เมื่อรู้สึกตัวก็รู้ว่าเดินไม่ได้ และสมองได้รับความกระทบกระเทือนมาก ทำให้ความจำเสื่อม ตั้งแต่รู้สึกตัวขึ้นมา ก็เหมือนคนนอนหลับแล้วตื่นขึ้น จิตใจเป็นปกติ เหมือนไม่ได้ป่วยเจ็บ ไม่กลัว ไม่ทุกข์ร้อนในความพิการ เดินไม่ได้นั่นเลย เดินไม่ได้อยู่ประมาณ ๒ เดือน ตลอดเวลาจิตใจเบิกบาน สนุกสนาน แม้ทำผิดพลาดผิดก็ไม่อาย ไม่ทุกข์ร้อน เห็นเป็นเรื่องขบขัน

เมื่อมาบุพเพ ย้อนนึกถึงเหตุปัจจัยให้เกิดผลของกรรมที่ทำไว้ในอดีตที่ผ่านมา ก็ระลึกได้ว่า ก่อนที่เกิดเหตุนี้ ๑๐ ปี ได้ทำลูกแมวดายไปตัวหนึ่งโดยไม่มีเจตนาเลย เพราะมันวิ่งเข้าไปในวงล้อจักรขณะกำลังถีบจักรเย็บผ้าอยู่ เสียงมันร้องขึ้นจึงรู้ ก็รีบหยุดจับมันออกมาจากวงล้อนั้น แต่ก็ช่วยไม่ทันมันตายไม่ได้ ได้ขอร้องโหสิมัน และได้ตั้งจิตยกส่วนบุญที่มีทั้งหมดให้ลูกแมวนั้น

จะเห็นว่าแม้เราจะขอหรือให้ เขาไม่รู้ เขาไม่เห็น ก็ไม่ได้เกิดผลอะไร แม้เราจะกระทำไปโดยไม่ได้เจตนาก็ตาม ก็ต้องรับผลของกรรมเมื่อกรรมนั้นตามทัน แต่เพราะจิตใจเราสะอาดบริสุทธิ์ ไม่ได้มีเจตนาร้ายเลย จิตใจก็เบิกบานแจ่มใส เป็นปกติ ไม่มีความทุกข์ร้อนกังวลในผลของกรรมที่ได้นั้น ส่วนร่างกายนั้นก็ต้องรับใช้ผลของกรรมที่ทำโดยไม่มีเจตนาหรือจงใจนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย

ฉะนั้น เรามาทำบุญให้ทาน สร้างสมให้เกิดบุญ วาสนา บารมีในปัจจุบันชาตินี้กันเถิด เมื่อกระทำแล้วก็เป็นที่ดีทั้งสิ้น และย่อมเป็นวิบากกรรมให้ผลในอนาคตนี้เอง

เมื่อได้เกิดมาเป็นคนแล้ว ทุกคนควรจะทำตนเองให้เป็น ผู้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากวังวนกิเลส ต้องเอาศีลเป็นหลักปฏิบัติ ทำให้พร้อมด้วยมโนกรรม จิตที่คิดดี พร้อมด้วยวจีกรรม กล่าววาจาที่ดีให้เป็นประโยชน์ตนและ-ประโยชน์ท่าน พร้อมด้วยกายกรรม การกระทำ กิจกรรมที่ดี ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนบุญวาสนาบารมีให้แก่ตนยิ่งขึ้น

ความหมายของคำว่า “บารมี” คือ พลังอำนาจที่สั่งสมไว้ เป็นกระแสส่งเสริมให้แก่ตน

ถ้าเป็นบุญ วาสนา บารมี ก็เป็นพลังงานที่บริสุทธิ์ เป็น พลังงานเกื้อหนุน ส่งเสริม เป็นกำลังให้หลุดพ้นจากโคมสงสารได้

ตรงกันข้าม ถ้าเป็นคนทุศีล มีความโกรธ จิตใจโหดร้าย มีความผูกโกรธ จิตอาฆาตพยาบาท และเป็นคนโลภมาก อยากได้ใน ทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนต้องการ มีจิตอิจฉา ริษยา เป็นคนหลงใหลใน กามคุณ ๕ เป็นคนโง่งมง่าย เป็นคนขี้เกียจขี้คร้าน เป็นคนโกหก เจ้ามยา จิตใจโลเล ไม่มั่นคง ฟุ้งซ่าน เหล่านี้เป็นการสะสมความชั่ว ความเลว เป็นบาปเป็นเวรเป็นภัยให้เกิดแก่ตน เรียกว่าเป็นสันดาน บารมี เป็นพลังงานที่ผลักดันให้คนตกลงสู่อบายภูมิ วัฏวนแห่งทุกข์

เพราะฉะนั้น เมื่อเกิดมาเป็นคน ดำรงชีวิตให้เป็นไปอยู่ใน สภาวะจิตที่เป็นสันดานบารมีก็จะหม่นวนอยู่ในกองกิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นกองกามทั้งหลาย ไม่มีทางที่จะมีบุญ วาสนา บารมี

เกิดแก่ตน ส่งเสริมให้ตนสูงส่ง หลุดพ้นถึงซึ่งนิพพานได้เลย

มักจะพูดว่า *เราไม่มีบุญ วาสนาบารมี* ทั้งๆที่รู้ว่าการกระทำให้เป็นบุญ วาสนาบารมีให้เกิดแก่ตนได้ แต่ก็กลับกลัว ไม่กล้าทำ มักจะพูดว่า *ทำไม่ได้นี่* แต่กลับจะกล้าทำในสิ่งที่รู้ว่าไม่ใช่ของดี แต่ไม่คิดว่าเป็นบาปเป็นเวรเป็นภัยให้ตนได้ ก็เรียกว่าเป็นคนผู้หลงวนอยู่ในโลภภัยภูมิ ในความเป็นสัตว์โลกที่วนเวียน วิ่งวน กลิ้งเกลือกอยู่ในภพภูต ๔ ระดับ ได้แก่

๑. **นรกภูต** เป็นผู้ที่มีจิตใจปกคลุมด้วยความโกรธ ความผูกโกรธ ความอาฆาตพยาบาท ให้เกิดอารมณ์จิตเร่าร้อน คุมแก่นหม่นไหม้ ดิ้นรน กระเสือกกระสน กระสับกระส่าย กระวนกระวาย

๒. **เดรัจฉานภูต** เป็นผู้ที่มีจิตใจโง่เงาเบาปัญญาหลงมกมาย ให้เขาหลงล่อลวง เชื่อง่าย ใจเบา หลุกเคล้าอยู่ในอบายมุขทั้งหลาย

๓. **อสุรกายภูต** เป็นผู้ที่มีจิตใจขี้ขลาด ขี้กลัว ขี้ระแวง หวาดผวา ไม่กล้าสู้ซึ่งๆ หน้า

๔. **เปรตภูต** เป็นผู้ที่มีจิตใจกระหายใคร่อยาก ละโมบ โลกมาก มัวเมา หลุกเคล้า การกิน สูบ ดื่ม เสพย์ สัมผัส ไม่รู้จักหยุด ไม่รู้จักพอ ไม่รู้จักอึดตลอดเวลา

ถ้าเกิดมาแล้วดำรงตนให้เป็นไปอยู่ในศีล เดินทางไปตามสัมมาอาริยมรรค ๘ ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ก็เรียกได้ว่าเป็น “มนุสโส” ผู้อยู่เหนือโลก เป็นผู้อยู่ในโลกุตรภูมิ เป็นผู้ที่มีจิตใจสูง ยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ก็จะสะสมเป็นบุญ วาสนา บารมี ให้เกิดแก่ตนอยู่ตลอดเวลา

ฉะนั้น เห็นกันให้ได้ รู้กันให้จริง ทำกันให้ถูก แล้วเราจะ
เป็นผู้ได้รับผลสำเร็จแห่งบุญ วาสนาบารมี ให้เป็นผู้ลู่ลวง หลุดพ้น
จากวังวนแห่งทุกข์ เข้าถึงทางแห่งพระนิพพานได้อย่างแท้จริง

ทุกขา หิ สारัมภะ कथा

วาจาชวนทะเลาะกันเป็นทุกข์แท้

สุภธิ อสุภธิ ปัจจัตตัง นานุโย วัฒนสชะเย

ความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตน

ผู้ใดจะทำให้ผู้อื่นให้บริสุทธิ์ไม่ได้

สมะโย โหติ ประรัง วิหฐะยันโต

ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะ

ขันตี ประระมัง ตะโป ตีติกขา

ความอดกลั้น คือ ความอดทน เป็นตบะอันยอดเยี่ยม

ทานัญจ ยุกตัญจ สมานมาหุ

การให้ทานกับการบั่นเป็นของเสมอกัน

